

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SCLOVENECE

Vojno poročilo št. 1045 Topniško in ogledniško delovanje v Tunisu

Italijanska podmornica potopila dva parnika v Atlantskem morju - Bona in Bougie bombardirani - Sestreljenih je bilo 14 nasprotnih letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V Tunisu delovanje topništva in ogledniških oddelkov; italijanske in nemške letalske skupine so bombardirale pristaniške naprave v Boni ter večkrat napadle sovražne ladje in zažgale nekaj desetih avtomobilskih vozil.

Sestreljenih je bilo 12 nasprotnih letal: 8 v boju, 4 pa od protiletalskega topništva.

Ob sidrišču v Bougie so nemška letala s torpedom zadela 8000 tonsko trgovsko ladjo.

Napoli, Siracusa, Palermo in Carloforte so bili včeraj cilj sovražnih letal, ki so v prvih dveh mestih povzročila škodo znatnega obsega na javnih in zasebnih gradbah. V Napoliju obžalujejo 221 mrtvih in 387 ranjenih, 4 mrtve in 20 ranjenih v Siracusi, 12 mrtvih in 30 ranjenih v Carloforte. Dvoje nasprotnih letal je bilo sestreljenih nad Napolijem. Protiletalsko topništvo je sestrelilo 2 bombnika, ki sta se udeležila napada na Carloforte in sta padla v morje pri Mercureddu.

Neka naša podmornica, ki deluje v Atlantiku, pod poveljstvom poročnika vojna ladje Rossetti Maria iz Imperie, je potopila 3000 tonski grški parnik »Granicos«, ki je imel natovorjen pirat, namenjen za Anglijo, ter 3000 tonski angleški parnik »Celtic Star«.

Dodatek k vojnemu poročilu št. 1045

V nastopu proti sovražni spremljavi v vzhodnem Sredozemlju, omenjenem v vojnemu poročilu št. 1044 z dne 4. aprila, so se odlikovali naslednji piloti: kapitan Reyer Alfred z Dunaja, narednik-vodnik Giuntoli Alberto iz Firence, višji narednik Fedi Guido iz Pistoje, narednik Carpine Giovanni iz Marsiglie.

Potek bojev za Marethovo črto

Osma armada ni dosegla svojih ciljev — Tehnična in strateška premoč osi

Rim, 5. aprila. AS. Prvo obdobje sovražne ofenzive v južnem Tunisu ni doseglo uspehov, na katere so računali Angleži in Amerikanci. Njen pomen je bil predvsem preprečiti umik italijansko-nemške oklepne armade iz Marethove črte in jo zajeti v »vrečec«. Toda ta armada je brez pomembnih izgub in v popolnem redu zasedla druge položajke ter zgradila na vsej črti stik s silami v srednjem Tunisu ter povečala njihovo obrambno moč. Poudariti je treba, da je osma armada bodisi zaradi nenadnega uspeha sunka nemških oklepnih sil v njene notranje postojanke pred začetkom njene ofenzive, bodisi v bojih na Marethovi črti, utrpela velike izgube pri svojih napadalnih silah, zlasti na orožju.

Po drugi strani doslej tudi niso dosegli pomembnih uspehov poskusi ameriških sil, ki bi radi prodrli od Džebela na srednjem osekju južnega Tunisa proti obali ter tako presekali zvezo med italijansko-nemškimi silami, to je med njihovim severnim in južnim krilom. V zvezi s tem je moralo celo sovražno vrhovno poveljstvo zanikati poročila nasprotnih propagand, češ da so se združile ameriške sile z osmo angleško armado na cesti Gabes-Gafsa. Taktična in obrambna nadmoč osi sil je največja ovira Angloameričanom, čeprav

lahko ti računajo na premoč v ljudeh in gradivu. To se je najbolje pokazalo, ko so Angleži skušali obkoliti nekatere italijansko-nemške sile na skrajnem desnem krilu v severnem Tunisu. Položaj osnih čet je bil zadnje dni na tem odseku težaven. Toda neka nemška motorizirana enotina je izvedla nenaden siloviti napadalni sunek v bok angleške oklepne kolone, tako da sovražnik ni mogel končati svoje obkolitve, marveč se je moral celo z velikimi izgubami umakniti.

Južno od Medžes el Baba je nemška napadalna skupina prodrla globoko v angleške postojanke in sovražnik je imel v bojih od moča do moča veliko število ubitih in ranjenih. V severnem Tunisu se je položaj po kritični fazi precej ustalil.

Stockholm, 5. aprila. AS. Vojaški sodelavec »Evening Standard« je priznal, da Angleži, Amerikanci in Francozi v južnem Tunisu niso mogli obkrožiti poslabšati italijansko-nemške armade, ki je praktično ostala nedotaknjena. Dopisnik dodaja, da navzočnost znanih osnih sil v Tunisu, kakor tudi razmerno število letalstva ter sodelovanje italijanske mornarice predstavljajo dejstvo, ki ga je treba resno vzeti. Predstavlja blok, ki zahteva od zaveznikov kar največje napore.

Pomen italijanske vojne mornarice

Bern, 5. apr. AS. Vse oči so ta trenutek obrnjene na italijansko mornarico, piše londonski dopisnik lista »Basler Nachrichten«, ki med drugim pomena navedbe »Timesovega« pomorskega kritika, kateri poudarja najprej važnost rimskega obika velikega admirala Dönitza, nato pa razlaga stališče londonskih pomorskih krogov, po katerih mnenju je italijanska mornarica karta velikega pomena bodisi proti združenim narodom, bodisi do samih osnih držav. Pomorski kritik angleškega lista navaja italijanske pomorske sile »z zaključkom, da so močnejše in da je moralo angleško sredozemsko brodogradno podjetje mesece dobiti nove okrepitve ter da je proti italijanski pomorski moči le ena rešitev: povečati sile angleške mornarice na tem odseku, ker si admiraliteta ne more privoščiti luksusa, da bi nasprotnika podcenjevala. Dopisnik nekega ženevskega lista pa prav tako iz Londona pripominja, da so zanimive zadnje spremembe v

italijanski admiraliteti. In osebnosti, ki so bile imenovane, so znane kot podpirateljice ofenzive v pomorski vojni in ni izključeno, da se bodo uresničila predvidevanja admirala Cunninghama, po katerih bo padla zadnja odločitev v pomorski bitki.

»Združeni narodi« drug drugega varajo

Velik vik v Londonu, ker je Moskva sprejela vabilo na medzavezniško konferenco — »Das Reich« o resnični nalogi izdanih evropskih narodov

Berlin, 5. aprila. Moskovska vlada je sporočila vladam združenih narodov, da je sprejela vabilo za udeležbo na medzavezniški konferenci, kjer bodo v kratkem obravnavali znana vprašanja bodoče evropske ureditve. Angleška agencija Reuters je to poročilo objavila skupno z očitno inspiriranim komentarjem, ki vsebuje naslednje točke:

1. da sovjetski pristane na vabilo, potrjuje identičnost pogledov in načrtov med velikimi zavezniškimi silami ne le z ozirom na vodenje vojne, marveč tudi pri urejanju mirovnih vprašanj; 2. da so te tri velike sile, predvidevajoč nadaljnji vojaški razvoj, spoznale, da je nastopil trenutek, ko je treba hitro proučiti ta vprašanja; 3. da v nasprotju z zadržili osnih sil Sovjetska zveza ne stremi po imperialistični hegemoniji v Evropi in Aziji v škodo svojih zaveznikov, zlasti Anglije; 4. da imajo torej Stalinove izjave o vojnih ciljih Sovjetske zveze obvezen značaj. Z drugimi besedami: Sovjeti nimajo teritorialnih zahtev in si zatojore ne nameravajo niti politično niti vojaško podvreči te ali one države v srednji ali jugovzhodni Evropi; 5. da ni tajnih paktov ali sovjetskih in ameriških komplotov za razdelitev sveta v dva velika življenjska prostora, od katerih bi

skega ministrskega sveta je v odgovoru izrekel goreče želje za italijanski narod, Kralja in Cesarja ter Duceja.

Ekse. Kallay je 2. aprila zjutraj obiskal stalno razstavo fašizma. Na razstavi ga je sprejel tajnik stranke Ekse. Vidussoni. Častno službo je imela stotinja mladih fašistov povratnikov iz slavni bojov pri Bir el Gobiju. Nato se je predsednik Kallay znova razgovarjal z Ducejem, ki ga je povabil na obed s podtajnikom Bastianinijem, ministrom Szentmiklosyjem in italijanskim ministrom v Budimpešti Anfusom. Ekse. Kallay je obiskal tudi madžarsko akademijo in je sprejel člane madžarske skupnosti, nakar je odšel na Kapitol,

kjer je priredil njemu v čast sprejem rimski guverner. Zvečer je madžarski veleposlanik na italijanskem dvoru priredil večerjo. Navzoči so bili razen predsednika Kallaya, njegovega spremstva, državni podtajnik zunanjega ministrstva in več članov vlade.

Madžarski predsednik se je podal tudi v Vatikan, kjer ga je sprejel papež v posebni avdienci. Nato je obiskal kardinala državnega tajnika. Zvečer 3. aprila se je Kallay udeležil s spremstvom večerje, ki jo je njemu v čast priredil predsednik Društva prijateljev Madžarske veleposlanik Arlotta, nakar je Kallay s spremstvom zopet odpoval na Madžarsko.

Sovjeti napadajo ob Kubanju

**Vsi dosedanji napadi krvavo odbiti - Uspešni nemški napadi pri Orlu
Krajevno bojno delovanje pri Ilmenskem jezeru in Leningradu - Na zahodu je bilo včeraj sestreljenih 29 angleških letal**

Hitlerjev glavni stan, 5. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Sovjeti so včeraj z več divizijami začeli s pričakovanimi napadi proti vzhodni fronti kubanjskega mostišča. Vedno novi in z močnim topništvom ter številnimi tanki podprti napadi so bili razbiti od nemških in romunskih čet z visokimi sovražnimi izgubami v ljudeh in gradivu. Boji še trajajo.

Lastno napadalno podjetje vzhodno od Orla je uspešno poteklo.

Na ostalem vzhodnem bojišču je bilo živahno krajevno bojno delovanje je južno od Ilmenskega jezera in pred Leningradom.

Na tuniškem bojišču je potekel dan ob krajevnem izvidniškem delovanju in nastopanju napadalnih oddelkov mirno. Letalstvo je z močnimi silami obstrlevalo zbirališča sovražnih motornih vozil in oklepnih vozil ter šotore in topniške postojanke. Nemški lovci so dosegli osem letalskih zmag.

Bojna letala so na morju pred Bougiejem napadla veliko sovražno tovorno ladjo in jo hudo poškodovale.

Mešani oddelek angleških in ameriških letal je

napadel včeraj podnevi področja Pariza. Zaradi bombnih zadetkov v stanovanjskih predmestnih napravah in tudi na športnih prostorih, je imelo prebivalstvo več sto mrtvih in ranjenih. Pri tem terorističnem napadu in pri drugih sovražnih poletih proti zasedenemu zahodnemu ozemlju in pred Norveško je bilo sestreljenih 19 letal. Izgubljena so bila 3 lastna letala.

Preteklo noč so angleška letala brez načrta metala rušilne in zažigalne bombe pretežno na podeželske kraje v severnem nemškem obalnem ozemlju. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so sestrelili 10 napadajočih bombnikov.

Sovjeti izgubili 37.283 letal

Berlin, 5. aprila. AS. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so Sovjeti od začetka sovražnosti pa do danes izgubili 37.283 letal. Kopenski oddelki so od tega sestrelili 1177 letal.

Berlin, 5. aprila. AS. V zvezi z angleškim napadom na zahodno Nemčijo in na Essen se je izvedelo, da je bilo pri tem sestreljenih 21 sovražnikovih štirimotornih bombnikov.

Imetje, vrnjeno narodni Kitajski

Sanghaj, 5. aprila. AS. Na japonskem poslanstvu so končane priprave za izročitev imetja, ki je bilo zaplenjeno sovražniku, v last narodne kitajske vlade. Gre za 18 trgovskih hiš, za kakih 50 kulturnih ustanov, ki so jih pred vojno kontrolirali Anglosasi v Sanghaju.

Angleška okrutnost do belgijskega prebivalstva

Rim, 4. apr. AS. Dingle Foot, britanski državni tajnik za gospodarsko vojno, je sporočil spodnji zbornici, da je angleška vlada odklonila dovoljenje za izvoz mleka v prasku v Belgijo. Po navedbah agencije »La Correspondence« je mleko v prasku ponudil ameriški Rdeči križ, da bi se razdelil med belgijske jetične otroke. Odklonitev dokazuje, da so nečloveški kriteriji britanskega vojevanja še vedno v polni veljavi in da grede celo tako daleč, da preprečujejo pomoč težko bolnim otrokom in ženskam. Izjava Dingle Foota pojasnjuje istočasno pomen načrtov glede »povojne« aprovizacije gladijočih evropskih ljudstev, ki sta jih objavila lord Woolton in Herbert Hoover. Če bi se morali evropski narodi zanašati na te obljube, bi se lahko že smatrali za izgubljene, toda evropska neodvisnost glede prehrane je že tako napredovala, da lahko vztraja tudi brez ameriškega mleka v prasku. (»Ultimate Notiz«.)

Konkurenca med ameriškim in angleškimi ladjedelnici

Buenos Aires, 5. aprila. AS. Postrila se je konkurenčna borba med ameriškim in angleškimi

ladjedelnici. List »Washington Post« piše, da ameriške oblasti vedno česče odklanjajo dovoljenja za izvoz polizdelkov, jekla in surovin za angleške ladjedelnice. Na prvem mestu je jeklo. Ameriško jeklo izvažajo v Anglijo in tam ga predelujejo za ladje, ki se bodo nato povrnila v Združene države in zopet vkrcale izdelke, namenjene Angliji. Ameriško jeklo gre tako dvakrat preko Atlantika in zahteva primerno razpoložljivost trgovskega ladjevja, ki ga potapljaajo osne podmornice. Zato je primerneje uporabljati od Angležev zahtevano jeklo v ameriških ladjedelnicih.

V pričakovanju velike konkurence, ki bo nastala takoj po vojni med Anglijo in Združenimi državami, Združene države ne marajo odslej več podpirati angleške industrije s surovinami, poleg tega pa jekla tudi v Združenih državah že primanjkuje. V Bostonu so te dni spustili v morje 28 m dolgo ladjo, narejeno iz armiranega cementa. Težka je 75 ton ter vsebuje 68 ton cementa in le 10 ton jekla. Toda take ladje niso kaj prida. Hitro se potope in če jih zadene torpedo, se razkoljejo brez upanja na rešitev.

Daladier, Blum in Gamelin odvedeni v Nemčijo

Berlin, 5. aprila. AS. Nemška uradna poročevalska agencija poroča: Po poročilih, ki jih je dobila nemška vlada, sta se nameravali angleška in ameriška vlada poslužiti nekaterih politikov, živčih doslej v Franciji, za organiziranje opozicijske vlade, ki naj bi povzročila nemire in zmede v Franciji. Zaradi tega je sklenila nemška vlada odvesti v Nemčijo Daladiere, Leona Bluma in generala Gamelina, kakor se je zgodilo svoj čas z ministroma Reynaudom in Mandelom. Lavalova zahteva, naj te osebe ostanejo v Franciji, ni mogla biti sprejeta iz zgoraj navedenih razlogov. Nemške oblasti pa so zagotovile francoski vladi, da ti ukrepi vojaškega značaja ne bodo pomenili za imenovane osebe nikakega poslabšanja njihovih osebnih položajev, ki bo ostal takšen, kot je bil doslej. Nemška vlada je dala tudi zagotovilo, da bodo te osebe zopet vrnjene francoski vladi, kakor hitro bo položaj to dopustil.

Turško notranje posojilo

Carigrad, 2. aprila AS. Kakor pišejo listi, bo turška vlada predložila parlamentu načrt za posojilo v znesku 120 milijonov turških lir.

vah Sovjetske zveze. Nič manj nevaren ni apetit Združenih držav. Zanimivo je tudi, da Stalin ne dovoli severnoameriškim četam, da bi preko Sibirije šle na Kitajsko. Rdeči oblastnik očitno ne mara, da bi se Amerikanci vojskovali na prostoru, ki se ga hoče polastiti Sovjetska zveza. Majhni evropski narodi niso bili prevarani. Bili so enostavno izdani. Churchill jim ponuja novo zvezo narodov, »Times« priklaga pravico do samoodločbe ter hladno priporoča narodom evropske celine, naj zaupno sodelujejo s Sovjetsko zvezo.

In kaj naj stori Evropa? Ugledni list »Das Reich« zaključuje, da naj stori vse za preprečitev tretje svetovne vojne, o kateri je zadnjič govoril podpredsednik Združenih držav Wallace. To se bo zgodilo, ako se Sovjetski zvezi prepreči ustanavljanje napadalnih izhodišč in ako se vsi evropski narodi udeležijo vojne proti boljševizmu. (Piccolo.)

Poročilo Visokega komisarja civilnim komisarjem

V prisotnosti podprefekta dr. Davida in ostalih funkcionarjev Visokega komisariata je včeraj ob 10 Visoki komisar v vladni palači podal poročilo pokrajinskim civilnim komisarjem.

Po poročilih posameznih komisarjev glede teritorija, ki pripada njihovi jurisdikciji, so obravnavali različne probleme, nanašajoče se predvsem na življenje v pokrajini, s posebnimi ozirom na prehrano in izvrševanja določb o prehrani, o pridelavi kmečkih pridelkov in o pomoči kmetovalcem.

Poročilo so začeli in končali s pozdravom Duceju.

Likvidacija bivše jugoslovanske državne imovine

»Uradni list« v Rimu z dne 8. marca t. l. pri naša zakon z dne 14. decembra 1942 št. 1828 z naslovom: Odbrotev aktov, ki so bili sklenjeni v Berlinu med Italijo, Nemčijo, Bolgarijo, Hrvatsko in Madžarsko dne 22. julija 1942 o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države in o nekaterih drugih finančnih vprašanjih v zvezi s tem. Ker je ta zakon velike važnosti za naše gospodarstvo, prinašamo v naslednjem prevodu zakona po Uradnem listu:

Zakon sam ima naslednje besedilo:

Čl. 1. Popolnoma in v celoti se bodo izvajali naslednji akti, ki so bili sklenjeni v Berlinu med Italijo, Nemčijo, Bolgarijo, Hrvatsko in Madžarsko dne 22. julija 1942: a) Sporazum s protokolom podpisa o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države in o nekaterih finančnih vprašanjih v zvezi s tem; b) Protokol glede likvidacije jugoslovanske narodne banke; c) Protokol glede ureditve obveznosti in terjatev bivše jugoslovanske narodne banke, ki izvršajo iz kompenzacijskih pogodb z državami-priboditeljicami in d) Protokol o organizaciji Kompenzacijskega urada v smislu čl. 6, odst. 3. sporazuma o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države.

Čl. 2. S kraljevim dekreti na predlog ministrstva za finance in v sporazumu s ostalimi zainteresiranimi ministri bodo izdana navodila za izvrševanje navedenih aktov.

Čl. 3. Pričujoči zakon stopi v veljavo na način, predviden v čl. 21. sporazuma o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države in o nekaterih drugih finančnih vprašanjih v zvezi s tem.

Sporazum o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države in o nekaterih finančnih vprašanjih v zvezi s tem

Glede na to, da je kraljevina Jugoslavija prenehala obstajati, so naslednji gospodje podpisali tozadevni sporazum: za nemško vlado polnomočni minister dr. Viljem Fabricius, za italijansko vlado polnomočni minister markiz Pasquale Diana (tudi za račun Albanije), za bolgarsko vlado polnomočni minister Konstantin Vačov, za hrvatsko vlado polnomočni minister dr. Milorad Strazički in za madžarsko vlado sekcijski ministerialni šef dr. Pavel Sebestyen.

Predhodne določbe

Države-priboditeljice v smislu tega sporazuma so Nemčija, Italija (skupaj z Albanijo in Črno goro), Madžarska, Bolgarija, Hrvatska in Srbija, katero slednjo zastopa nemška vlada.

V smislu tega sporazuma se smatra za bivšo jugoslovansko državo bivša kraljevina Jugoslavija.

PRVI DEL

Premoženje države

Čl. 1. Last bivše jugoslovanske države in njenih banovin (vključno podjetja, zavode in sklade, ne glede na to ali so pravne osebe ali ne, in po njih upravljane javne sklade), ki so se 15. aprila 1941 nahajali na ozemlju, ki je dokončno prešlo na državo-priboditeljico, so postale last te države z veljavnostjo nazaj, od navedenega dne naprej.

Za nepremičnine posameznih banovin, ki so bile razdeljene glede na določitev novih meja, bodo zainteresirane države-priboditeljice uredile premoženjske zadeve na osnovi načel pravičnosti.

Čl. 2. Udeležbe v delnicah kakor tudi ostale udeležbe premoženjskega značaja bivše jugoslovanske države in njenih banovin (vštevši njih podjetja, zavode in sklade, ne glede na to ali so pravne osebe ali ne, in po njih upravljane javne

sklade) v podjetjih, katerih naprave so se nahajale 15. aprila 1941 izključno na ozemlju ene izmed držav-priboditeljic, pripadajo tej državi-priboditeljici z veljavnostjo nazaj od 15. aprila 1941.

Ce se nahajajo naprave na ozemljih več držav-priboditeljic, mora biti razdelitev med države-priboditeljice izvršena po načelih pravičnosti.

Čl. 3. Terjatve za davke, davščine in druge javne dajatve bivše jugoslovanske države in banovin, ki so nastale pred 15. aprilom 1941, je smatrati z veljavnostjo od 15. aprila 1941 naprej kot terjatve držav-priboditeljic, na katerih ozemljih so bili ali pa jih je bilo treba dati v seznam davčnih zavezancev pri pristojnih uradih.

Ce je bilo razdeljeno območje prej pristojnih uradov zaradi novih določitev meja, bo razdelitev terjatev v prvem odstavku v korist interesiranih držav izvršil s priznanjem obstoja na osnovi prej veljavne prava urad, ki je pristojen za dotični del prejšnjega območja, ki je bil odcepljen zaradi novih meja.

Vpisane hipoteke in jamstva za te obveznosti pripadajo državi-priboditeljici, na katere ozemlju se nahaja obremenjena nepremičnina. Država-priboditeljica lahko uveljavi take hipoteke do zneska, za katerega je bil obremenjen v davčnih seznamih ali je bil obremeniti zavezanec na dan 15. aprila 1941 na ozemlju dotične države.

Čl. 4. Ostale terjatve in pravice bivše jugoslovanske države in banovin (vključno njih podjetja, ustanove in sklade ne glede na to, ali so bili pravne osebe ali ne, in po njih upravljane javne sklade), nastale pred 15. aprilom 1941: a) zajamčeni s hipoteke na imovini, ki se nahajajo na ozemlju ene izmed držav-priboditeljic; b) ki niso bili zajamčeni s hipoteke na omenjeni imovini in ki obstajajo do pravnih ali fizičnih oseb, ki so imele 15. aprila 1941 svoje bivališče in svoj sedež z vsemi svojimi napravami na ozemlju ene izmed držav-priboditeljic, je smatrati za terjatve in pravice te države z veljavnostjo nazaj.

Za terjatve in pravice, katerih dolžnik se je po 15. aprilu 1941 izmenjal, je merodajno bivališče ali sedež, ki ga je imel dolžnik navedenega dne.

Za terjatve in pravice do oseb, ki imajo podjetje na ozemlju različnih držav-priboditeljic, bodo zainteresirane države-priboditeljice uredile sporazumno na osnovi pravičnosti, če in v kakšni meri morajo take terjatve in pravice biti smatrane za terjatve in pravice drugih držav-priboditeljic.

DRUGI DEL

Državni papirji

A. Finančni dolgovi

Čl. 5. Vsaka država-priboditeljica se zavezuje prispevati poseben prispevek za kritje terjatev oseb, ki so upoštewane v tem sporazumu in ki so lastnice državnih papirjev za notranji in zunanji dolg biv. jugoslovanske države ali imajo terjatve, ki jih ne predstavljajo državni papirji, do bivše države. V ta namen bo vsaka država-priboditeljica obremenjena za kvoto notranjega in zunanjega dolga bivše jugoslovanske države, vendar samo v primeru, da so bili papirji ali terjatve neutemeljene z državnimi papirji, dne 15. aprila 1941 v lasti oseb, ki jih omenja ta sporazum.

»Osebe, omenjene v tem sporazumu, so fizične ali pravne osebe, ki so 1. decembra 1941 imele svoje bivališče ali svoj sedež na ozemlju bivše jugoslovanske države, ki je bilo dano eni izmed držav-priboditeljic ali pa v eni izmed držav-priboditeljic.

V zunanji dolg je treba šteti tudi dolgeve, ki so nastali zaradi posebnih dobav, ki niso bile upoštewane v ureditvi kompenzacijskih računov s posameznimi državami-priboditeljicami.

Kvota držav-priboditeljic znašajo: Nemčija 5,

Ducejeve nagrade dvojčkom

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Kolenc Antonu in Karolini, Srednji Globodol, in Pucelj Jožefu in Stanislavi v Orlaki, ter Petru in Frančiški Slovša v Vrzdenu — ob priliki rojstva dvojčkov nagrade v znesku po 600 lir.

Opozorilo »Prevoda«

Ugotovilo se je, da je zmanjkalo iz paketa poslanega občini Gradac (Crnomelj) 11 celih navadnih živilskih nakaznic za mesec april, in sicer od št. 134211 do št. 134221, ki niso izpisane in so brez pečata.

Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar posebno opozarjamo vse trgovce in gostinske obrate, ki so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic.

Ponovno opozarjamo trgovce in gostinske obrate, da ne smejo sprejemati samih odrezkov, ki so od nakaznice že odrezani.

Italija (skupaj z Albanijo in Črno goro) 8, Madžarska 8, Bolgarija 8, Hrvatska 42 in Srbija 29 (od tega Banat 4%).

Za določitev skupnega zneska dolga, ki ga je vzeti za podlago, bodo dolgov, ki so utemeljeni z vrednostnimi papirji, izenačeni na enoten tip; k temu pa se prištejejo dolgov, ki nimajo zveze z državnimi vrednostnimi papirji po njih imenski vrednosti. Skupni znesek dolgov se določi v dinarjih. Dolgovi, izraženi v drugih valutah, bodo konvertirani po naslednjih tečajih: marka 20 din, lira 2,63, pengő 12,18, lev 0,61, kuna 1, francoski frank 1, bivša češka krona 1,72, belga 8, albanski frank 16,44, dolar 50, funt sterling 198, avstrijska krona 0,25 in švicarski frank 11,59 dinarjev.

Notranji dolgov bivše jugoslovanske države, všteti v ureditvi dolgov v smislu prvega odstavka tega člena, so navedeni v posebnem dodatku št. 1. Dodatek št. 2 obsega zunanje dolge bivše jugoslovanske države, ki se pritegnejo, v kolikor obstojajo pogoji po prvem odstavku tega člena, za ureditev dolgov.

Priloga št. 3 pa obsega koeficient za poenotenje v smislu odstavka 5 tega člena za konverzijo v enoten tip dolgov, ki jih predstavljajo državni vrednostni papirji.

Čl. 6. Vsaka država-priboditeljica bo uredila svojo kvoto državnega dolga bivše Jugoslavije v prvi vrsti z državnimi jugoslovanskimi vrednostnimi papirji in z dolgov, ki niso bili utemeljeni v takih papirjih, ki so se dne 15. aprila 1941 nahajali na ozemlju ene izmed držav-priboditeljic in so bili last oseb, ki so našteje v tem sporazumu (čl. 5, odst. 2) na naslednji način:

Vsaka država-priboditeljica bo poskrbela takoj ali najkasneje v roku 4 mesecev od podpisa pogodbe za odtegnitev iz prometa bivših jugoslovanskih vrednostnih papirjev, nadomestivši jih z lastnimi papirji.

Tako izmenjani papirji in priznani dolgov, ki niso predstavljeni z vrednostnimi papirji, bodo sporočeni posebnemu Kompenzacijskemu uradu v Beogradu, ki bo podrejen nemški upravi in temu uradu je treba poslati iz prometa potegnjene papirje ter druge zadolžnice. Vsaka izmed držav-priboditeljic lahko pošlje v ta urad svojega delegata. Stroški za tega delegata gredo v breme dotične države.

Poleg tega bodo porabljeni za uravnoteženje kvote tudi državni vrednostni papirji in dolgov, ki jih ne predstavljajo vrednostni papirji, ki bodo nakazani eni izmed držav-priboditeljic, njenim podnikom in ustanovam v zvezi z raznimi finančnimi ureditvami (rezerve zasebnih zavarovalnic itd.). V primeru, da bi bile v okviru takih ureditev eni izmed držav-priboditeljic, njenim podnikom in ustanovam nakazana kvota za terjatve, ki jih ne predstavljajo državni papirji, bo tudi ta kvota porabljena za razbremenitev kvote države-priboditeljice.

Izročeni papirji morajo biti opremljeni z vsemi kuponi, zapadlimi po 15. aprilu. Manjkajoči kuponi bodo odtegnjeni po njih imenski vrednosti od vrednosti odnosnih papirjev. Zapadle obresti do 15. aprila 1941 za dolgeve, ki jih ne predstavljajo vrednostni papirji, pa še neovnovčene, sprejmejo nase tudi države-priboditeljice. Če je kakšna država plačala obresti na papirje po 15. aprilu 1941, morajo biti odnosni zneski obračunani na njeni kvoti dolgov.

Izročeni papirjev navedenemu uradu se mora izvršiti brez stroškov. Papirji morajo biti urejeni po emisijah in številkah in jih mora spremljati številčni seznam. Dolgovi, katerih ne predstavljajo papirji, nakazani eni izmed držav-priboditeljic, bodo registrirani pri kompenzacijskem uradu (čl. 6, odst. 3) posebej za vsako državo-priboditeljico z odnosnimi zapadlimi obrestmi vred do 15. aprila 1941.

Izvozni pa so pošiljati v obračuna pri dolgu papirji, že amortizirani v normalni proceduri.

Čl. 7. Pristojni organi na ozemlju ene izmed držav-priboditeljic bodo dovolili prenos jugoslovanskih papirjev, ki se nahajajo na njih ozemlju in pripadajo osebam v smislu čl. 5, odst. 2, stanujočim na področju druge izmed držav-priboditeljic.

Čl. 8. Realne garancije za finančne dolgeve na imovini, ki je bila preokkazana eni izmed držav-priboditeljic, ugasnejo.

Čl. 9. Kadar je vrednost poslanih papirjev in drugih zneskov take vrste manjša kot kvota ene izmed držav-priboditeljic, kakor to kvota določa čl. 5, mora ta država dati na razpolago razliko v gotovini ali v lastnih obveznicah, glasečih se na njeno valuto za imensko vrednost razlike. Značilnosti obveznic morajo odgovarjati značilnostim papirjev, ki jih dotična država izda v notranjosti v tej dobi z zapadlostjo do 5 let.

Od 15. aprila 1941 pa do dne teka obresti za obveznice, katere je treba izročiti, je treba dati na razpolago obresti v gotovini.

Kadar pa vrednost oddanih papirjev in drugih silnih zneskov presega kvoto ene izmed držav — priboditeljic v smislu čl. 5, ima zainteresirana država pravico na povrnitev presežka in sicer v gotovini ali v obveznicah druge države-priboditeljice, ki je oddala manj papirjev in drugih zneskov, kot znaša njena kvota v smislu čl. 5. Če ima več držav-priboditeljic pravico na povrnitev, bodo dobile te države za vsak znesek v gotovini in za vse obveznice ono kvoto, ki izhaja iz odnosa med njih upravičenostjo in skupnostjo vseh pravic za vse države-priboditeljice, ki imajo pravico na povrnitev.

Čl. 10. Urad, kateremu je treba poslati državne vrednostne papirje, se mora pobrigati za vse ugotovitve in obračune, ki so določeni v prejšnjih členih, in izvršiti potrebno izravnavo. Urad mora pod kontrolo držav-priboditeljic uničiti dopolneno bivše jugoslovanske državne vrednostne papirje.

B. Druge finančne obveznosti

Čl. 11. Podrobnosti o ureditvi finančnih obveznosti bivše jugoslovanske države in njenih banovin (vštevši njih podjetja, zavode, sklade brez

DALE CARNEGIE

Kako si pridobiš prijateljev

Nazadnje pa sta oba še enkrat proučila les ter sklenila, da ga pridržita. Brez vsakega odlašanja sta mi ga izplačala.

Nekaj diplomacije ter molčanja sta prihranila moji družbi precejšnjo vsoto denarja in ji pripravila še nadaljnja naročila.

Dvatisoč let pred Kristusovim rojstvom je egiptovski faraon Aktoj rekel svojemu sinu: »Bodi zvit, previden, poln vljudnosti in dosegljivosti, vse, kar hočeš! Če torej hočeš, da bodo drugi delili z vami vaše lastno mnenje, se morate ravnati po naslednjem pravilu:

Imejte spoštovanje do mnenja drugih. Ne recite nikoli nobenemu, da nima prav.

Priznajte, če nimate prav!

Stanujem v središču mesta. Nekaj korakov stran od mojega stanovanja stoji mestni park, otok zelenja in mira. Večkrat popeljem v ta park svojega psička, da se sprosti in se izleta po trati. Ker je park zelo malo obiskani, puščam psa brez nagobčnika in brez vrvice. Nekega dne pa me dobi čuvaj: »Zakaj nima vaš pes nagobčnika in vrvice?« me vpraša strogo. »Ali ne veste, da je to prepovedano?« »Vem, toda mislim, da tukaj ni nikogar, ki bi ga pes mogel ugrizniti.«

»Mislim! Mislim! Zakon se poživlja na to, kaj vi mislite. Ta pes lahko ugrizne otroka. Tokrat naj bo, toda če vas še enkrat dobim, boste plačali kazen.« Ohlubil sem pokorščino zakonu ter nekaj dni natikal svojemu Reksu nagobčnik. Ker pa sva oba sovražila to mrzko orodje, sem znova spustil psa brez nagobčnika. Toda gorje! Prav v tistem trenutku se izza vogla prikaže čuvaj in Reks mu teče ravno nasproti. Sklenil sem, da bom takoj zagrabil hudča za roge, še preden bo sam mogel spregovoriti. Stopim k njemu in mu rečem: »Ujeli ste me prav v prestopku. Ne bom se poskušal opravičevati ali izgovarjati. Priznam svojo krivdo. Prejšnji teden ste mi rekli, da me boste kaznovali, če dobite mojega psa brez nagobčnika.«

Čuvaj pa pravi: »Prav dobro razumem, kako radi bi privoščili svojemu psičku prost izlet brez nagobčnika na tako lep dan. Res je, je to proti zakonu, toda ta psiček res ne more nikomur ničesar narediti. Nikar ne smete vzeti mojih besed preveč natančno. Pojdite na ono stran parka, tako da vas ne bom videl, in ne govorimo več o stvarih.«

Kaj je hotel čuvaj? Poudariti vso težo svoje važnosti. Brž ko sem pa sam priznal svojo krivdo, je bil takoj prisiljen, da se pokaže velikodušnega, da zopet na ta način uveljavi svojo visoko funkcijo.

Ce bi se jaz skušal opravičevati in zagovarjati, bi nastalo prerakanje, ki bi se zame slabo končalo. Namesto da bi ga napadel, sem takoj izjavil, da ima on prav, ne pa jaz, in tako sem mu prekršil vse načrte. Zdi se mi tudi, da je mnogo lažje samega sebe kritizirati, kakor pa prenašati kritiko drugih. Priznajte takoj vse napake in pogoške, ki vam jih, hoče očitati vaš nasprotnik, s tem ga boste popolnoma razorožili. Stavim, da vas bo začel sam opravičevati ter zmanjševati vaše pogoške.

Navajam še en zgled, ki naj ponazorijo to tehniko. Takole pripoveduje gospod Warren nekemu umetniku, ki se bavi z vinjetami: »Pri vinjetah je zelo važna natančnost. Toda če si prisiljen, da jih delaš hitro, se ti lahko zgodi, da kje malenkostno pogošiš. Nekoč sem moral v vsej naglici narediti nekaj vinjet za nekega založnika. Komaj sem vinjeto izročil, sem že dobil telefonski poziv, da se takoj zgledam v pisarni. Našel sem založnika vsega natakajenega. Bil je na tem, da me bo začel takoj grajati in kritizirati. Nevljudno me vpraša, kaj mi je neki rojilo po glavi, ko sem risal to vinjeto. Brž sklenem, da se bom ravnal po novi tehniki, ki sem se je komaj naučil. Odgovoril sem: »Dragi gospod, če je res, kar pravite, je krivda na moji strani in vas prosim, da mi oprostite. Že prej sem delal večkrat za vas in bi prav za prav moral vedeti, kakšne so vaše zahteve. Prav nerodno mi je zaradi tega.«

oziroma to ali so bili samostojne pravne osebnosti ali ne in od njih upravljane sklade), ki so nastale pred 15. aprilom 1941, ki niso upoštevani v poglavju A tega sporazuma in ki drugače niso urejeni, so pridržane oni državi-priboditeljici, na katere ozemlju ima upnik svoje bivališče ali svoj sedež na dan podpisa tega sporazuma. Države-priboditeljice, na katerih ozemlju upnik na dan podpisa tega sporazuma ni imel svojega bivališča ali svojega sedeža, niso zavezane plačati navedene obveznosti.

Kjer pa gre za obveznosti, ki izvršajo iz plačilnih obrovov za poddržavljenje železnice ali za obligacije z realnimi garancijami, pripada ureditvi oni državi-priboditeljici, na katere ozemlju je bila dotična železnica ali nepremičnina pod hipoteko. Država-priboditeljica bo pri tej ureditvi v polni meri vpoštevala pravice, ki pripadajo upniku na osnovi obligacij z realnimi garancijami. Če so bile te železnice ali nepremičnine razdeljene zaradi določitev novih mej na več delov, se bo pristopilo k pravični razdelitvi med državami-priboditeljicami. Kjer pa gre za odškodnine, ki izvršajo iz jugoslovanske agrarne reforme ali kakor koli iz razlastitev nepremičnin, izvršenih v zvezi s to reformo, pripada ureditev državi-priboditeljici, na katere ozemlju se nahaja razlastljena nepremičnina. Države-priboditeljice bodo s posebnimi sporazumi uredile izvrševanje teh določil.

Za obveznosti, pri katerih je bil spremenjen upnik po 15. aprilu 1941 je merodajno bivališče ali sedež osebe, kateri so pripadale te obveznosti navedenega dne.

Čl. 12. Pravice na povrnitve ali vrnitev davkov, davščin in drugih dajatev, ki so bile proglašene za plačljive pri pristojnih davčnih uradih izven ozemlja ene izmed držav-priboditeljic, se ne morejo uveljaviti napram tej državi.

Ce so bila območja prej pristojnih uradov razdeljena zaradi nove določitve mej, se izvrši razdelitev obveznosti, navedenih v prvem odstavku, med države-priboditeljice tako, da se prizna obstoj na osnovi prej veljavne prava pristojnemu uradu za oni del območja, ki je obstajal prej in je bil odrezan zaradi novih meja.

Čl. 13. Depoziti, ki so služili za garancijo pravice bivše jugoslovanske države ali banovin (vštevši njih podjetja, sklade in zavode brez oziroma na to, ali so bili samostojne pravne osebe ali ne in od njih upravljane sklade) morajo biti izročeni državi-priboditeljici, kateri je dodeljena tudi odnosna pravica. Ostali depoziti morajo biti izročeni državi-priboditeljici, katere oblastva so pristojna za tozadevna vprašanja.

S temi določili se ni ustvari preudic za zasebne pravice tretjih oseb na nevedne depozite. Obveznosti, ki se nanašajo na depozite v gotovini, ki niso shranjeni posebej, je smatrati za obveznosti v smislu čl. 11. (Dalje prihodnjik.)

Slovenska kultura in Rim

vor dr. Milana Vidmarja, predsednika Akademije znanosti in umetnosti, v Rimu)

Te dni smo prejeli »Meridiano di Roma«, ki objavlja na uvodnem mestu govor predsednika Akademije znanosti in umetnosti dr. Milana Vidmarja v Rimu na seji sveta Akademij.

Veseli smo, da moremo objaviti v celotnem obsegu govor, ki ga je imel dr. Milan Vidmar, predsednik Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, na Farnesini, v trenutku, ko je ta Akademija vstopila v narodni odbor Akademij v Rimu.

Cutim se nenavadno počaščenega, da morem pozdraviti tukaj, v sedežu slavne in tako zaslužne Italijanske Kraljeve Akademije v imenu mlade ljubljanske Akademije znanosti, Vas, ekscelencija, in vse člane Akademije. Naj mi bo dovoljeno prav ob tej priliki ugotoviti odnose akademskih ustanov, ki niso slučajno, ampak zaradi zgodovinske nujnosti, že od daljnih časov vezali Italijo s Slovenijo.

Ustanovitelj prve ljubljanske Akademije v prehodu med 16. in 17. stoletjem, ko sta vzhodna in srednja Evropa začeli sprejemati romantične in renesančne smeri, se je znova vzbudila misel nanje in njeni prvi početki so se zasnovali v zasebnem krogu barona Zige Zoisa, industrijalka in kulturnega mecena, ki je obiskoval univerzo v Padovi in ki je bil sin Zoisa, ki se je preelil iz Bergama v Ljubljano. Ta zasebni akademski krožek je neprecenljive važnosti za zgodovino slovenske kulture, kajti šele po njem so se Slovenci počasi, toda z vso vztrajnostjo, pokazali v javnosti, posebno pa eden izmed njih — Jernej Kopitar, ki je postal nadvse pomembna osebnost v srednji Evropi, zaradi zvez in temeljitega poznanja evropskih narodov. Grimm in Ranke, Romy in Karadžić so bili njegovi znanci. Celo Napoleon je od njega poizvedoval o Slovanih, o slovanskih jezikih in narodih. Položaj, v katerem se je znašla Evropa po

Napoleonovih vojnah, brez dvoma ni prizanesel niti tej Akademiji.

Tretja ljubljanska Akademija, to je sedanja, obstaja šele štiri leta. Ko se je vest o njeni ustanovitvi raznesla po svetu, ji je eden izmed prvih pozdravov došel od italijanske Kraljeve akademije, in ko je v drugem letu vojne Ljubljana postala del italijanske kraljevine, ste Ekscelencija, spontano pozdravili našo Akademijo in ji želeli mnogo uspeha v njenem delovanju in sodelovanju z ostalimi slavimi italijanskimi Akademijami. V krogu Akademij, ki delujejo s tako veliko intenzivnostjo in uspešnostjo na ozemlju kraljevine Italije, ima naša Akademija prav posebno mesto: najmlajša je in zato potrebuje duhovne in tvarne pomoči. Je edina slovenska akademija, katere člani so Slovenci in njen program delovanja je posvečen vprašanju slovenskega naroda in slovenskega ozemlja, vprašanja, katerih rešitev pričakuje mednarodni znanstveni svet predvsem in s popolno upravičenostjo prav od nas. Je poleg tega edina Akademija na ozemlju kraljevine Italije, ki se v svoji aktivnosti in v svojih publikacijah poslužuje svojega materinega slovenskega jezika.

Zakon z dne 3. maja 1941-XIX nam je zagotovil naš narodni jezik, naše narodne tradicije. Slovenci so se vedno borili, da bi jim bila priznana narodna individualnost; Italija kot velika sila je priznala, in to med vojno, našo individualnost kot zgodovinsko dejstvo, ki je samo po sebi umevno. To dejanje je izraz pravičnosti in upoštevanja. Zavedamo se, da imamo prav zato kot člani ljubljanske Akademije tudi posebne dolžnosti. Slovenija je edino ozemlje v Evropi, kjer se stikajo vsi glavni narodni in kulturni faktorji Evrope: Romani, Germani in Slovani. Naša dolžnost je zatorej v tem, da znamo koristno sprejeti pozitivne smeri naših sosedov, jih razširjati in razvijati ter tako sodelovati za procvit in rast evropske kulture, za duhovno poglobitev človeštva, in vse to z namenom mirnega in bratskega sožitja med nami vsemi, ki smo prišli iz najrazličnejših strani in smo postali »evropejski prebivalci«.

Ekscelencija, prosim Vas, da sprejmete te moje pozdravne besede kot izraz naše Akademije, ki je odločena in željna pripomoči s svojimi skromnimi silami k udeležitvi tega vzvišenega evropskega ideala.

V soboto je Eksc. Grazioli obiskal med drugimi zdravstvenimi in socialnimi ustanovami tudi Pokrajinski dečki dom, kjer se je pomudil v obednici gojencev, katere je obdaril.

Lepo uspela marijanska akademija

Ljubljana, 4. aprila.

Današnji Marijanski akademiji, ki so jo priredili učenci in učenke drž. učiteljskega pod pokroviteljstvom prevzvišenega škofa dr. Rožmana, so prisostvovali pokrovitelj sam, inspektorja gg. Kranjc in Žitnik, ravnatelj učiteljskega dr. Prijatelj, g. minister v pok. dr. Pitamic, msgr. Škerbec in ostali odličniki. Poleg mnogih učiteljskih in ostalih udeležencev, ki so bili tudi mnogi starši. Dvorana je bila razprodana in zasedena do zadnjega kotička.

Po uvodni pesmi »Marija, pomagaj nam«, ki so jo vsi udeleženci peli stoji, se je začel razvijati ostali program. Godalni orkester je pod taktirko Gostiše iz V. letnika zaigral Andante religiozo iz Massenetove »Thaise«, Vladimir Košir (III. letnik) pa je nato v daljšem govoru povzel celoten smisel in pomen današnje akademije: govoril je o fatimskih dogodkih in o sporočilu Marijinem ter poudaril pomen, ki ga fatimsko sporočilo ima tudi za nas Slovence. Treba je preporočiti, da bomo spet postali otroci božji, navezati se moramo spet na našo nebeško Mater in z molitvijo izprositi pri njej pomoči v težkih dneh in vseh življenja. Pod njenim varstvom bomo srečno prebledli skozi

Petru Debevcu na grob

Resnica, kruta resnica je, da nas je zapustil naš Peter, tisti Peter, ki je bil tako plemenit, tako dober tovariš.

Peter, ali je res, da se ne bomo več s Teboj pogovarjali, ali je res, da ne boš več govoril z nami, da bi poslušali Tvoj tako prijeten bari-ton? Umolknil si nam za vedno. Ali nisi pomislil, da bo žalovalo za Teboj toliko Tebi naklo-njenih src in da bomo ob tebi resnici onemeli?

Bil si človek dober, plemenit in delo Tvoje življenja je padlo na Njemu i nam, ki smo Te poznali. Ostalo nas je nekaj, ki smo živeli s Teboj v tistem krogu, ki si ga ljubil res močno. Ljubil si življenje, si ljubil pesem in pa igro. Kot bi slutil, da bo pot življenja Tvojega kratka, si nam življenje prikazoval lepo z odra! Tako lepo in blagodejno se je slišal Tvoj glas. Izvrsten igralec si bil — dile-tant sicer — a dober kot bi bil to Tvoj poklic!

Zalostni smo, Peter, vsi Tvoji odskri tova-riši. Vedeli smo, da si trpel — vedeli smo, da zahrbtna bolezen izpodkopava sile Tvojega življenja. In trpel si, ker je On dopustil, da si trpel. Saj si nam sam nekoč z odra, ko si tako nepozabno igral »Župnika v cvetočem vino-gradu«, govoril: »Če Bog dopusti, da trpimo, je to grenko zdravlilo... ki nam bo pomagalo na onem svetlu! Glej, in Ti si dočrpel — do-igral poslednjo svojo vlogo...!

O Peter! Praznino si nam ustvaril. Ko bo-mo zopet igrali, bo manjkal naš junak, naš župnik, naš »Deseti brat«, naš Matijec iz »Vi-šarskih polen«, naš nepozabni Serajnik iz »Mi-klova Zalec«. Manjkal bo Peter, da bi zaigral — kot je znal samo on!

Tvoji tovariši igralci-dilettanti.

življenjske viharje in po njej dospeli do Je-zusa. Sledile so še različne točke, pevske in recitativne; zelo je ugajal nastop Finkove (IV. c.), ki je zapela Ave Maria, prirčen je bil recitativ Vajsove (III. c.) Molitev, prvo polovico sporeda pa je zaključilo izvajanje Bach-Gounodove Ave Marija, ki so ga Župce, Gostiša in Jermanova kar mojstrsko predvedli.

V drugem delu je sledila čestitka mladine Prevzvišenemu za 60letnico, dekliški zbor je pod vodstvom g. Repovža zapel tri pesmi, me-šani pa prav tako tri. Pokazalo se je, da je oder v frančiškanski dvorani za nastop tako številnega zbora popolnoma premajhen. Najbolj je ugajala zborna deklamacija Procesija (učenke IV. c. letnika).

S svojo akademijo so učiteljski predstavi led in pokazali vsem ostalim zavodom, da je mogoče po sicer napornem, a vestnem delu zbrati dovolj sile za prireditve take akademi-je, kakršne v Ljubljani že dalj časa nismo videli. Iz posameznih proslav, ki so jih učenci in učenke prirejali v svojih razredih, je na-stala skupna, ki je kot celota pokazala dovolj moči, volje in vtrajnosti. Zadoščenja prav go-tovo niso občutili samo skriti delavci, niti sa-mo učiteljski, pač pa vsi, ki so pravilno pojmovali pomen večerajšnje akademije. Ni la-hko spraviti skupaj na zunanjem zavodu aka-demijo, učiteljsku je uspelo; želeli je le, da

Pomlad prehiteva »zelenega Jurija«

Pozna bo letos velika noč in tudi sveti Jurij bo najbrž že zamudil prvo obdobje pomladanske krasote v naravi. Nenavadno zgodaj se je letos po-slovil sneg in tople sape so napotile ljudi na njive in vrtove za tri ali štiri tedne bolj zgodaj kakor običajno. Z nenavadno vneto se so letos lotili dela pod vedrim nebom, vsak gospodar je želel, da bi do zadnje možnosti izkoristil svoj kosček zemlje.

Izkušeni poljedelci in vrtnarji so zrnjevali z glavami in gledali s skrbjo hitro brsteče drevje in sadike, ki jim je postajalo v toplih gredah že prevroč. Potem so se vrstili tedni toplih dni in hladnih noči, ki so zadrževale prehitro prebujenje v naravi. Tudi sušo so že doživeli letošnji pomlad in nato dober, pohleven dež. Medtem se je raz-cvetel rumeni dren, marelice so skoraj odcvetele, na vrtovih je bogato obrodila lanska setev moti-vice, špinace in radica, na poljih pa so vzkile pisane znanilke pomladi: zvončki, trobentice, po-mladanski žafran, kalužnice in vijolice.

Še dve nedelji nas ločita od evetne, skoraj trije tedni so še do svetega Jurija, ki si je izbral za letošnji god samo velikončno soboto. Pomlad ga prehiteva, kakor da bi hotela po stopinjah pri-zanesljivih letnih časov, ki so za nami: lanskega nenavadno sončnega poletja, dolge in tople jeseni ter kratke zime, ki se je dejansko poslovila že z deževnimi plohami na svečnico. Ljudje, ki gledajo odprti od prebujajoč se naravo, se veselijo zgod-njega brstenja in cvetenja, čez noč pa se plaho ozirajo proti jasnemu nebu, ki obeta slano. Kakšno škodo bi pomenila, če bi zamorila ljubke drago-čenosti na leham in na drevju!

V soboto jutraj je pritisnila slana od Krma do predmestnih vrtove, danes pa je tanko pobelila tudi že bolj zavarovane predele. Vsako pomlad se ponavlja ista igra v naravi: željno se ozirajo ob-delovalci zemlje in drevja po prvem zelenju in cvetju ter se ga veselijo, hkrati pa se bojijo slane. Ljudje, ki živijo od plač, vedo zatrdno, da jih čaka

velik narodni pomen tega leposlovja, ki ohranja našo slovensko besedo ter združuje živo ustvarja-jočo zvezo s prejšnjimi slovenskimi pisateljskimi rodovi; v nekem pogledu pa se ta književnost tudi dopolnjuje in razvija v novo rast. Prejtno dobo je označil kot dobo lekanja, večkrat samo ekeperi-mentiranja za nov slogovni izraz, kot dobo subjektivizma in kulta individualizma, v vseh pogledih pa dobo kozmopolitizma ter težnje, zagledati se v svet in njega duhovno iznajdbe, ter jih presaditi na naše narodno telo. Sedaj pa smo postali resnično tudi prostorno omejeni na našo domačo zemljo brez pravih kulturnih zvez s svetom, zato se tudi ti pisatelji, ki zdaj predstavljajo največji tok, vračajo domov ter se ne zamikajo več v vrto-glove globine svoje lastne razdvojenosti, temveč gledajo svet zopet v barvitosti pokrajine ter v le-poti dušnega miru in domačnosti. Tako je ta knji-ževnost zavestno domačinska ter tradicionalistična, toda tradicionalistična v najboljsem smislu besede, ki zavestno navezuje na delo prednikov in se zo-pet zgleduje na naših pisateljskih rodovih, ki so ustvarjali iz svojega realistično-romantičnega na-vdiha. Debeljak je skušal označiti ta odklon od kozmopolitizma ter notranjo vrednost pravega tra-dicionalizma, ki ni konservativizem, temveč danes naravnost odrešujoča in osvežujoča struja. Dotaknil se je tudi predvojnega naturalistične struje v naši književnosti, ki je sicer res da že odkrila novo po-krajino in zmožnost širokega življenja, je pa bila duhovno še zelo odvisna od materialističnega sveta ter idejnega, tako imenovanega »kulturnega bolj-ševizma«. Tudi od te naturalistične struje se se-danja loči po svoji težnji po zmerem realizmu in zmerem idealizmu, po romantiki, toda ne po ro-mantiki prometeistične zvrsti in kozmopolitike, temveč po romantiki narodne kolektivnosti, etno-

Gospodarstvo

Obrotniki, ki so zaprosili za dodelitev bencina in petroleja, naj takoj dvignejo nakaznice pri Po-krajinskem svetu korporacij v Beethovnovi ulici št. 10, ker bodo sicer nakaznice zapadle.

Cene soli. S 1. aprilom so bile v kraljevini zvišane cene nekaterih vrst soli, dočim je cena navadne soli ostala neizpremenjena.

Cene vžgalic. Z veljavnostjo od 1. aprila t. l. so bile v kraljevini izpremenjene nadrobne pro-dajne cene vžgalic.

Iz gorenjskega trgovskega registra. Vpisane so bile naslednje tvrdke: Lovrenc Kokal, trgovci-na s kožami, Kropa; Ivan Savnik ml., galanterijska in modna trgovina v Kranju; Ivan Zabret, ope-karna itd., Bobovk pri Kranju (upravljana komi-sarično, upravitelj Adolf Korall); Bratje Naglič, izdelovanje ščetk, družba z om. zavezo v Smarci pri Kamniku, poslovojni Peter in Karl Naglič; Jo-žef Kovač, avtoprevoznik, Trzin (komisarično upravljana, komisar Jurij Mayrhofer); Franc Zale-tel, žgarnar, St. Vid pri Ljubljani (prokurist Al-bin Z.); Leopold Zore, trgovina, Kranjska gora, An-drej Kregar, mizarstvo, St. Vid ob Savi; Franc Do-lenc, lesna industrija, Škofja Loka, lastnik Franc D., prokuristinja Julijana Dolenc.

Likvidacija bivše Poštne hranilnice. Te dni je odpotovala pod vodstvom prof. Butorca na Dunaj večja hrvatska delegacija, ki bo z merodajnimi nem-skimi krogi razpravljala o likvidaciji bivše Poštne hranilnice.

Trgovinska pogodba med Bolgarijo in Hrvatsko je stopila v veljavo dne 24. marca.

Pančevska ljudska banka, ki je največja ban-ka v Banatu, izkazuje za lansko leto povečanje bilančne vsote od 339.09 na 565.85 milij. din. Ci-sti dobiček znaša 8.34 (0.64) milij. din vključno s prenosom.

Vojni dodatek na monopolske izdelke v Srbiji. Od 1. aprila naprej se pobira v Srbiji poseben vojni dodatek na cigarete, rezani tobak, cigare, ciga-retni papir, vžgalnike in sol.

Industrija na Hrvatskem. Po najnovejši stati-stiki ima Hrvatska sedaj 2236 industrijskih pod-jetij, od tega kmetijskega industrija 584, lesna 454, električne centrale 237, rudarstvo 131, kemična 124, kovinska 120, usnjarska 33, papirna 25, kovin-ska 16, ostale industrije 46.

Izsuševanje polj na Hrvatskem. Na osnovi spo-razuma med italijansko in hrvatsko vlado bo ita-lijanska družba Salpic, ki je bila nedavno usta-novljena na Hrvatskem, dobila koncesijo za izsu-ševanje lonjskega polja v Hercegovini, ta dela bo večji del vodila družba sama. Gre za enega naj-večjih melioracijskih načrtov na Hrvatskem.

Holandski bankovci po 500 in 1000 goldinar-jev. Z naredbom od 14. marca letos so bankovci po 500 in 1000 goldinarjev, ki jih je izdala Holan-dska banka, izgubili veljavo kot plačilno sredstvo na Hrvatskem. Zamenjava je trajala do 31. marca 1. 1943.

bi se prebudili še ostali zavodi in tako poka-zali, da stopa naša mladina po pravi poti v bodočnost.

Brezvestna propaganda

Večkrat smo že dejali, da se komunistična taktika poslužuje vseh mogočih sredstev, samo da doseže svoje namene. Pri tem ne izbira sredstev: ne pozna nobenih moralnih ozirov, dovoljeno ji je vse, vsaka laž, vsaka podlost, dobro ji je sploh vse, kar služi njenim namenom, zlo pa vse, kar njenim namenom nasprotuje.

Zato ni nič čudnega, če se je propaganda ko-munizma zadnji čas začela posluževati najbolj tež-kih laži, da bi popravila neprijeten položaj, v katerega je zašla njegova lažna »osvobodilna fronta«. Načrtno širijo namreč komunisti v zad-njem času laž, da njihov program ni protiversko usmerjen. Kakor da ne bi o tem jasno pričal nauk komunizma sam, še bolj pa žalostna dejanja, ki jih je komunistem povzročil pri nas: umori duhov-ščine, katoliških laikov, požigi cerkva itd. Da bi podprli to propagando in ljudem zaslepili oči, so komunisti razglasili, češ tudi duhovščina je z nami, kar je pač najboljši dokaz, da naše gibanje ni ateistično. To laž opirajo na dejstvo, da je iz-gubljeni kaplan Mikuž pobegnil k njihovim četam in tam postal »referent za verske zadeve«; opi-rajo ga tudi na razpoloženje treh ali štirih enako-vrednih Mikuževih tovarišev, ki z Mikužem dele svoje mnenje, ne dele pa z njim poguma, da bi se odločili za isti korak kakor on.

Toda Cerkev je vedno v duhovniških vrstah imela poedine primere razkolnikov in odpadni-kov, saj jo v tem oziru sestavlja človeški ele-ment, ki je podvržen zmotam in slabostim. Po-edini slučaj Mikuža in njegovih tovarišev ne oči-tujejo katoliškega stališa nasproti komunizmu, ki je in ostane takšno, kakršnega je določil Pij XI. zlasti z besedami: »Komur je mar krščanske kul-ture, ta s komunizmom ne bo sodeloval v nobeni stvari.« Ta primer dokazuje k večjemu to, da je komunistem strupena zmota, ki se je morejo na-vesti tudi taki, ki bi po svoji funkciji in morda tudi po svojih sposobnostih morali nositi zastavo v boju proti brezboštvo.

Nihče, pa bodi kdor koli, ne more hote pod-pirati brezbožnih namenov komunizma, ne da bi se s tem izločil iz katoliške skupnosti ter nehal biti živa mladika na organizmu Cerkve, četudi je iz duhovniških vrst. Vsa določila Cerkve, ki se tičejo komunizma in njegovga brezbožnega siste-ma, so še vedno v veljavi in bodo taka tudi ostala. Zato jih kak poedini odpadnik nikakor ne more odpraviti, pa čeprav uživa simpatije tega ali onega skritega pristaja.

Toda lažna propaganda komunistov gre še dalje. Pravi namreč, da ljubljanski škof še ni ni-kjer in nikoli obšel »osvobodilne fronte«, kar je najboljši dokaz, da partizanstvo ni v opreki z verskim prepričanjem Slovencev. Celo lasti si ne-kako škofa, češ škof ni proti nam, torej je z nami! Čeprav sami vedo, da je škof že večkrat in izrecno obšel Osvobodilno fronto in njeno partizanstvo, pa vendar komunisti širijo te govo-ric, obrekujejo škofa in s tem računajo na ljud-sko nevednost in neinformiranost, samo da bi čim več ljudi zapeljali. Naj spomnimo ob tej priliki le na škofova govora na Kikljem in Natlačenovem pogrebu, ali na njegove govore v stolnici, ali na njegovo pismo duhovščini, kjer je na tako od-ločen in nedvoumen način izrekel, da partizan-stvo zasleduje brezbožne cilje. Toda laži in laži, nekaj bo vedno ostalo!

Ta propaganda komunistov je gotovo še naj-bolj podla, ker hoče v temelju narediti zmešano med katoličani. V svoji brezvestnosti se poslužuje najrazličnejših laži, potvorenih in podtaknjenih izjav, izmišljenih dogodkov itd. A vse to ne bo moglo omajati trdnega protikomunističnega pre-pričanja katoličanov, ki s škofom na čelu sestav-ljajo trden in neporujen je proti navalu brez-boštva. Komunistična propaganda ne bo imela drugega učinka, kakor še večjo strahovitost po-zitivnih sil v odporu proti borbenemu ateizmu.

Iz Novega mesta

Letošnji misijon. Omenili smo že s tega me-sta, da se bo en teden pred Veliko nočjo vršil v kapiteljski cerkvi sv. misijon. Omenili smo tudi, da to ne bo le kaka navadna verska pro-slava ali prireditev, ampak globoko prečiščeva-nje duš. Ne bo ta misijon le navadna priprava na praznik Vstajenja, bo mnogo, mnogo več. Kakor ni namen misijonov ta, da bi kar na mah spreobrnil zakrknjene grešnike, tako tudi no-vomeška misijona namen ne bo tak. Da ima misijonstvo svojo zgodovino, ve vsak, kakor tudi, koliko velikih milosti so bili verniki de-ležni, ki so z resnično, nič ponarejeno pobož-nostjo prisostvovali misijonom. Tudi Novo me-sto ima glede misijonov svojo zgodovino. Misi-joni so se v Novem mestu vršili v letih 1887, 1896, 1899, 1909 in zadnji v letu 1921. Vsak teh misijonov je v srcih vernikov zapustil globok odmev, zato upajmo, da nas bo tudi letošnji misijon, ki je izmed vseh naštetih najpotrebnej-si, popolnoma krekvalil. Novo mesto se na mi-sijon že pripravlja. Vse molitve odraslih, kakor tudi otrok, ki se vrše po novomeških cerkvah, so vroče prošnje za pravilen izid sv. misijona,

enujoči naravi. Bog daj, da bi bili za njegov god pridelovalci brez skrbi in da bi se s polnimi upi ozirali po letošnji letini!

KULTURNI OBZORNIK

Recitacijski nastop v Ljudski knjigarni

V nedeljo dopoldne je Ljudska knjigarna na-pravila zopet velikončno razstavo knjig, ki se ta hip še nahajajo na knjižnem trgu. V lepo urejeni trgovini, ki so jo izpolnjevala še lepa dela sloven-skih likovnih umetnikov Franceta Kralja, Sedeja, Gorseta, Bare Remčeve, Mare Kraljeve, Sajovice, Jakca in drugih, se je zbralo že v dopoldanskih urah toliko občinstva, da se mnogi niso mogli ude-ležiti tudi recitacijskega nastopa, ki ga je za ta dan angažiral vodstvo te največje slovenske knjiž-ne založbe. Tu so nastopili pisatelji iz kroga revije Doma in sveta, katerih dela so izšla v založbi Ljudske knjigarne ali Ljudske tiskarne. Uvodna beseda je bila podeljena uredniku Doma in sveta in Slovenca dr. Tinetu Debeljaku, svoja dela pa so brali pisatelji Janez Jalen, Jože Krivec in Stanko Kocipec (v njegovi odsotnosti je bral član Drame g. Podgoršek), ter pesnika Severin Sali in Jože Dular. Ker so večinoma brali nova dela, je bil recitacijski nastop zanimiv dogodek v našem kul-turnem življenju.

Dr. Tine Debeljak se je v svoji kratki uvodni besedi samo v toliko dotaknil nastopajočih pisa-teljev, da jih je predstavil kot najvidnejše pisatelje zadnjih dveh let, v času nove vojne, ter da je, ozirajoč se na njihovo delo, skušal v kratkem ozna-čiti današnji tok slovenske književnosti v nasprotju s prejšnjimi med obema vojskama. Poudaril je

grfskih in folklornih motivov ter skupnosti v duhu s tradicijo naroda. Poudaril je tudi, da umetnost ne pozna več »nrega in belega kruha«, temveč je naj-najvišja umetnost komaj dobra za ljudstvo. Tako tako delo teh pisateljev, ki bodo sedaj nastopili, po-meni naravnost nov oddih, kajti človek se iz vihar-jev rad zateka v zatišje tihih lepot in dobrih ar ter v duhovni svet naših dobrih dedovskih tradicij, ki so žive tudi še sedaj in ustvarjajo v veliki umet-nosti pisateljev, katerih nekaj jih nastopa na tej razstavi.

Izmed pisateljev je nastopil najprej Janez Ja-len z odlomkom iz drugega dela »Bobrov«, ki ga je naslovil »Rode«. Vzel je zelo napet in dramatičen ter idejno zelo močan prizor: smrt Brkatega Soma. V svoji pravi gorenjski jedrnatosti izgovorjavi in slo-gu je prikazal v krepkih črtah umiranje starega očeta rodu, gospodarja barjanskega kolišča, ki ob smrti zaželi samo še enkrat veslo, simbol svoje barjanske vlade, ter umre ob zadnjem stisku. Ta odlomek priča o močnem umetniškem oblikovanju ter je vzbudil v občinstvu velik mik po novih bar-janskih zgodbah iz pradavnine, ki bodo v kratkem času prišle na knjižni trg. Za njim je nastopil pe-snik Jože Dular ter bral pesem »Nebo žari« iz zbir-ke »Zveste menjave«, ostale pa so bile nove. Po-sebno »Svatovski dvospev med ženino in ne-vesto je pričal o dobrem pesniku, ki se zgleduje ob Gradniku in njegovi tih postaji, toda ni več epigonski, temveč ustvarjajoč iz svojega lastnega doživljanja. Z močno oznako današnjega razpo-loženja »Nebo žari« je učinkovito zaključil svojo re-citacijo, a katero se je uspešno predstavil občin-stvo kot pesnik. Jože Krivec, pisatelj haloških no-vel »Dom med goricami«, je bral epilog iz te zbir-ke »Veterno zvonjenje«, v katerem je podal toplo ob-čuten spomin na mladostno romanje na Goro, ko

še ni vedel, kaj je za njo v tujini, sedaj pa se iz-nje z močno čustvenostjo in žalostjo povrača v ko-prenju nazaj in posluša večerno zvonjenje v od-mevu svojega srca kakor toliko in toliko drugih, ki mu bodo hvaležni za to nežno črtico. Severin Sali je bral samo tri pesmi, med njimi je bila samo ena priobčena — »Pastirica«. Temu lepemu dvogovoru med glasom in pastirico, ki čuva svojo zaklad »mrtve v grobi« in iz njih jemlje navdih in po-gum, bdeti pod zvezdami v samotni, je zdaj dodal še drugo »Balado«, ki na bolj realistični način po-daja grozo toliko kmečkih usod, ko se vračajo zo-pet v svet »mrtvih zvonov«. Ti dve baladi bi go-tovo v recitaciji kakšnega poklenega recitatorja vzbudili še večje zanimanje in priznanje, kakor pa eta ju dosegli v Salijevem pojemu, pesniško-ritmič-nem branju. S pesniško romantično »Podoknico« se je dotaknil najtišjih strun ljubezenske lirike, ko se najde »pesem in poet«. Za zaključek pa je g. Podgoršek z recitatorsko večnostjo prebral ne-koliko skrajšano poglavje iz romana »Goričanece Stankota Kocipea — »Antinska nedelja«, v kateri je prišel ta epik Slovenskih gorc do polne veljave.

Po recitaciji je bil ogled književne razstave, ki je bila odprta ves dan. Uslužbeni knjigarje so z veliko vpludnostjo, ki jim je lastna, dajali po-jasnila obiskovalcem, ki so si ta dan lahko ogledo-vali lepe knjige. Razstava je bila okusno aranži-rana, prav tako tudi papirnica, kjer je bilo razobe-šenih polno izvršnih plastik ter domačih in tujih keramičnih del in umetniških reprodukcij svetov-nih mojstreskih podob. Po recitacijskem nastopu je bil ta dan gotovo pomemben kulturni dogodek, po razstavi pa lepa kretnja največje slovenske založ-nice, da približa slovensko književnost ter tako posreduje med pisateljem in odjemalcem. Zeleni bi, da bi se take prireditve še večkrat ponovile.

Drobne novice

Koledar

Torek, 6. malega travna: Sikst I., papež; Celestin I., papež; Krescenija, devica.
Sreda, 7. malega travna: Herman Jožef, episkop; Hezeqij, episkop; Donat, mučenec.

Zgodovinski paberki

5. malega travna:

L. 1722. Je umrl v Kamniku kapucin O. Hipolit, filolog in naborni pisatelj, rojen po letu 1650. v Novem mestu (priimek ni ugotovljen). Studiral je menda pri jezuitih v Ljubljani in postal okoli leta 1684. kapucin štajerske pokrajine, ki je obsegala tudi Kranjsko. Leta 1718. je bil izvoljen za gvardijana v Kamniku. Spisal Matije Kastelca, čigar ostalina mu je prišla v novomeškem samostanu v roke, in pridige sobrata Janeza Svetokriškega so njegovo zanimanje za slovensko knjigo ojačile. Njegovo literarno delo je merilo v začetku na slovar. Prvotno je sestavljal slovar na korist sebi in mladim redovnikom, ki v jezikovnem neznatju potrjujejo več časa za besedo nego za stvar. Kasneje se je vdal pripravi slovarov ter priredil slovar za tisk. Pri sestavljanju slovnice je spoznal Bohoričeve »Arctice horulec; da bi mogel slovar popraviti, je tisk ustavil; toda začetka dela ni nikdar končal. Izdaj pa je novo prireditve Bohoričeve slovnice leta 1715., leta 1719. so ji sledile »Bukvice od Slejda inu Navoka Kristusa našega Izveličarja, Tizu... Tomaža a Kempis. Hipolit je imel mnogo slovensko in slovensko zavezi, ki se je krepila zlasti iz misli na slovensko liturgijo v okviru katoliške cerkve —

L. 1848. so zastopniki slovenskih narodnih odposlanstev na Dunaju podpisali pismo na Slovence, naj zahtevajo pri cesarju sedenjeno Slovenijo in naj bratstvo sodelujejo za doseg svojega cilja s Hrvaši, Srbi, Čehi in Poljaki. V tem pismu, ki so ga prinesle novice kot prilogo k prvi majski številki, so dunajski Slovenci spravili v javnost vprašanje zedinjene Slovenije, ki je postala temeljna zahteva slovenskega političnega programa. Društvo »Slovenija« na Dunaju pa je v zvezi s tem pozivom sestavilo slovenski program, ki obsega poleg zahteve po združitvi vsega slovenskega ozemlja v eno samo upravitelno enoto, enakopravnost slovenskega jezika v solah in uradih — dotlej se je uradovale največ samo v nemščini —, univerzo v Ljubljani in neodvisnost Avstrije od Frankfurta (Nemčije).

6. malega travna:

L. 885. je umrl na Velehradu na Moravskem sveti Metod. V prvi polovici 9. stoletja je v kratkem času zrasla ob vzhodnih frankovskih mejah država pod vodstvom kneza Mojmirja, ki se je skraj povzela do samostojne politične akcije v srednjem Podonavju, zlasti ki je sledil Mojmiru Rastislav, knez širokih koncev. Rastislav se je hotel otrešiti nemškega političnega in cerkvenega varstva, ustanovitve narodne moravske cerkve mu je le sredstvo za doseg političnih ciljev. Ko so se Nemci v borbi proti Velikomoravski zvezi z Bolgari, je Rastislav iskal in našel zaslombo v Bizancu. Leta 862. se je obrnil do bizantinskega cesarja s prošnjo, da mu pošlje sušitelja — v mislih ima lastnega škofa — ki bi moravsko ljudstvo učil v vsakomur razumljivem jeziku sveto vero. Cesar je poslal na Moravsko brata Konstantina in Metoda, ki pa zaradi ponovnega porasta frankovskega vpliva nista dosegla posebnih uspehov. Metoda sta se leta 867. že vrnila preko Benetk v Carigrad. Na potu, ki ju je ob stari rimski cesti Blatograd—Lendava—Ptuj—Celje—Ljubljana—Ogledal prejkone preko slovenske zemlje, je pa brata dosegel papežev poziv, naj prideta v Rim. Papež se je za njuno delo zavzel, ga odobrilo in dovolilo slovensko bogoslužje ter tako pridobil Konstantina in Metoda za Rim. V Rimu je Konstantin kot menih Ciril že leta 809. umrl. V tem je prišlo leta 866. na severu do velikega in zmagovitega slovenskega gibanja proti Nemcem. Val slovenske vstaje pod vodstvom Velike Moravske je zasledil tudi slovenskega kneza Kocelja, dotlej zvestega vazala Nemcev. Kocelj, ki je spoznal sveto brata že leta 867. na poti v Rim, se je sedaj obrnil na papeža, naj mu pošlje Metoda. Papež je za res postal obenem s pismom na moravsko kneza Rastislava in Svetopolka ter na panonskega Kocelja. Metodov pohod v Spodnjo Panonijo leta 869. je privedel do prevrata v cerkveni pripadnosti te pokrajine. Metod in njegovi učenci so z bogoslužjem v narodnem jeziku izrinili salzburske duhovnike in njihovo narodu nerazumljivo liturgijo v latinskem jeziku. Metod se je podal znova v Rim in se vrnil h Kocelju kot poglavar nove slovenske nadškofije, ki naj obsega Panonijo in Moravsko in služi kot močnega branik rimske cerkve proti Bizancu. Kocelj in Rastislav sta dosegla višek svojih prizadevanj. Slovenska nadškofija od Morave do Srema, samostojna slovenska kneževina v Spodnji Panoniji, politična in cerkvena neodvisnost od Nemčije in Salzburga, zalo pa politična in nacionalna — teri-

torialna zveza med severnimi in južnimi Slovani bo konec priložnosti nemških kolonistov in duhovnikov. — Od leta 869 pa do leta 874 vlada Kocelj panonskim Slovincem kot suvereni knez. Metoda, ki se je udeležil zborovanja bavarških škofov, so Nemci zaprli in ga držali tri leta v ječi (870—873), nedvomno jim je dal za to poguma razvoj političnih dogodkov ob moravski meji. Nemci so se namreč s pomočjo Svetopolka polastili kneza Rastislava in pokorili Slovence, toda Svetopolk se je kmalu naveličal nemške službe in se postavil na čelo borbe za politično in cerkveno nezavisnost Velike Moravske. Proti plačilu letnega tributa so Nemci priznali Moravsko kot samostojno državo. Nemško-moravski sporazum je plačal Kocelj. Metod se je vrnil iz ječe h Kocelju, zaradi groženj pa je moral zapustiti panonske Slovence in oditi na Moravsko; Kocelj in njegova družina, zadržana slovenska neodvisna kneževina pa izgineta z zgodovinske pozornosti. Slovenska nadškofija je odaleč omejena na Veliko Moravsko, slovensko bogoslužje se ohrani do Metodove smrti, kasneje pa morajo njegovi učenci bežati pred Nemci na jug, ko jim Svetopolk v svoji politični kratkovidnosti ne nudi opore, to je tudi eden izmed vzrokov, da je ta močena slovenska država tako naglo propadla.

Novi grobovi

† Julijana Supančič. V Ljubljani je umrla 89 letna mati in gospa Julijana Supančič roj. Suklje, vadniška učiteljica v pokopju. Rajnica leži na svojem domu, Turnogradska 4-ll. Pokopani jo bodo v sredo, dne 7. aprila ob pol 3 popoldne iz kaple sv. Jožefa na Zalah.

† Antonija Konečnik. V Guštanju je nena doma umrla gospa Antonija Konečnik, žena je klarniškega uradnika.

Naj rajnima sveti večna luč! Vsem, ki žalujejo za njima, naše iskreno sožalje!

Božič Jernej — petdesetletnik

Božič Jernej, višji finančni svetnik pri Ravateljstvu računovodstva Visokega komisiarata, se je srečal v nedeljo z Abrahamom. Petdesetletnik je sin Korošec, rojen v Kaszahu pri Dobrlivsi (obh. Velikovec). Po dovršitvi gimnazijskega študija v Celovcu je moral v prejšnji svetovni vojni k vojakom in je dve leti prebil na fronti v tirolskih gorah. Nato je vstopil v službo pri Finančni direkciji v Ljub-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Obletnica posvečenja. Na praznik Marijinega oznanjenja, 25. marca, obhaja naš nadškof obletnico škofovskega posvečenja. Kakor druga leta, je bil tudi letos za to priložnost stolnici slovesen pontifikal, ki ga je pel dekan stolnega kapitlja. Navzoč je bil tudi nadškof, ki je v zahvalo za izražena mu voščila obljubil, da bo za vse molil.

Dobili smo dež. Ko smo zadnjič poročali o vremenu, smo potožili, da nam zaradi prelepe sončne zime grozi suša. Kmetje so bili upravičeno v skrbeh, kaj bo s posejanimi njivami in travniki, ker zaradi suhe ne bodo nič kaliti in poganjati. Ta moreča skrb je pregnana. Po dolgem pripravljanju in obotavljanju je tiste dni po Marijinem prazniku 25. marca pričelo najprej rahlo rositi, potem pa poščno liti, da so tudi vode močno narasle. Sedaj je zemlja dobro namočena in se bo vsa narava sprostila v rodovitni rašč. V torek, 30. marca, je nehala deževati in se nam je zopet prismetalo sonce, ker pa gremo v april, vreme najbrž ne bo stalno.

Z Gorenjskega

Smrt znanega kiparja. Na Dunaju je umrl 67 letni akademski kipar Friderik Gornik, ki se je rodil v Prevaljah v Mežici. Na Koroškem je dokaj njegovih umetnin, še več pa na Dunaju. Pokopan je bil na Dunaju.

Sprejem naraščaja v mladinske organizacije. Te dni je bil v vseh večjih krajih na Gorenjskem na slovesen način opravljen sprejem 14 letnega naraščaja (pimpfov) v mladinsko organizacijo za dečke Hitlerjugend (HJ) in v deklisko organizacijo Bund Deutscher Mädchen (BDM). Po obeh teh organizacijah je gorenjski mladini odprta pot do stranke in s tem udeleževanje v državi. Dalje je bila jasno opozorjena, kako nevarno je razširjati govorice in pozvana, naj vedno nastopi zoper nje.

Prijava motornih vozil. Na Gorenjskem se pozivajo vsi posestniki osebnih in tovornih motornih vozil in motociklov, naj prijavijo ta vozila pristojnim uradom.

ljani in je služboval pri davčnih uradah v Pliberku in pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, kjer je vsa svoj prosti čas posvečal naši mladinski organizaciji. Leta 1923 je bil premeščen v Ljubljano, kjer je doživel z odliko študije na juridični fakulteti. Po službi v ministrstvu financ je bil ob ustanovitvi samoupravnih oblasti imenovan za šefa oblasne finančne uprave v Mariboru. V službi Banke uprave v Ljubljani je bil skozi celo dobo šef proračunskega oddelka. V tem svojstvu je vso svojo skrb posvečal finančnemu gospodarstvu naše pokrajine, predvsem mu je bil pri srezi razvoj naših kmetijskih šol in socialnih zavodov.

Kot strokovnjak je bil vabljen na razne gospodarske ankete in je izdelal mnogo referatov. Posebno vnmemo je kazal tudi za vzgojo uradniškega naraščaja — bil je stalen predavatelj na strokovnih tečajih in član raznih izpitnih komisij. Ves svoj drugi prosti čas posvečal svoji družini in je obema hčerka in sinu omogočil študij in s tem do stopneje eksistence. Ob njegovem življenjskem jubileju izražamo željo, da bi mu bilo naklonjeno preživeti še mnogo let v sreči in zadovoljnosti v krogu družine, prijateljev in znancev.

— **Kino Union obvešča** svoje cenj. obiskovalce, da bodo od ponedeljka dne 5. t. m. dalje predstave ob nedeljah, praznikih in delavnikih ob 15.30, 17.30 in 19.30 uri; poleg tega bodo pa ob nedeljah in praznikih še običajne matinee ob 10.30 uri. — Uprava.

— **Huda slana in led.** Ze slana v soboto je precej škodila marelicam, ki niso bile zavarovane. Še huja slana pa je bila v ponedeljek jutraj, ko je bila nedelja brez nje. V ponedeljek jutraj je bilo hladno in epet je bila jutranja temperatura pod ničlo, to že v drugi teden mesec. V soboto je bilo sicer v mestu 0.0° C, toda na prostem za las pod ničlo. V ponedeljek pa je bila jutranja minimalna temperatura tudi v mestnem zatiju pod ničlo. Bilo je — 1.2° C. V nedeljo jutraj je bilo prav toplo in je znašal temperaturni minimum + 4.6° C. Podnevi je bilo primerno toplo. V soboto je bil dosežen temperaturni maksimum + 14.5° C, v nedeljo pa + 13.6° C. Vode po barjanskih jarkih so v ponedeljek jutraj zamrzile. Napravila se je tanka ledna skorja. Zračni tlak je visok. Barometer je v ponedeljek dosegel višino 772.3 mm. Zadanje dneve je bilo močno vetrovno. V ponedeljek je po Barju valovila tanka megla, ki se je kmalu razpršila. Sonce je zgodaj posijalo.

— **V Kino Slogi** bodo zaradi premaknjene policijske ure od danes naprej predstave ob delavnikih pri poljubnem vstopu ob 14, 15.50, 17.40 in 19.30 uri, ob nedeljah in praznikih pa z nakazili sedežev ravno ob istem času, poleg tega pa še jutraj ob 10.30.

Poroke. V občini Golnik sta se poročila Jožef Jašovec iz Ziganje vasi in Ana Škerjanc iz Seničnega, v Kamni gorici sta se poročila Alojzij Bratina in Terezija Solar, oba iz Kamne gorice.

Smrtna kosa. Po kratki bolezni je umrla kot žrtev materinstva 28 letna Minka Cerne, roj. Mulej, uradnica pri deželnem svetniku v Radovljici in žena orožniškega stražmojstra Franca Černeta. Rajnica je iz znane družine Mulej iz Spodnje Lipnice pri Radovljici. V Spodnji Lipnici je umrla Ana Golmajer. V občini Cerklje so umrli Ivan Sager iz Stefanje gore, Ana Mušič iz Dvorji in Teran Marjana iz Smartna. Na Ladiji pri Medvodah je umrl 85 letni preučitar Andrej Lustrik (Matijev očka). Prav tam je dan kasneje umrl 76 letni cerkornik Simon Jamnik, ki je bil dolga leta papirniški delavec.

S Spodnjega Štajerskega

Javna knjižnica v Slov. Konjicah. 28. marca je krajevni skupinski vodja izročil na slovesen način knjiškemu županu ljudsko knjižnico, ki obsega 500 knjig. Knjižnica je urejena za županstvo in vsi občani se je lahko poslužujejo.

Uspeh nabirke za zimsko pomoč. Zadnjo soboto in nedeljo v marcu je bila sedma cestna nabirka za zimsko pomoč. Na vsem Štajerskem so to pot nabrali 2.25 milijona mark. K temu so prispevali spodnještajerski okraji znatne zneske, tako celjsko okrožje 94.000 (lani 71.400), Ljutomer 21.500 (12.120), mariborska okolica 48.400 (58.700), Maribor-mesto 102.000 (78.000), Ptuj 55.000 (43.300), Brežice 25.000 (22.400), Trbovlje 19.200 (19.400). V celoti je ta zbirka presežila za 58% nabirsko lanskega leta.

Vpis v trgovinski register. V trgovinski register v Celju je bila konec marca vpisana tiskarna in založba z omejenim jamstvom pod naslovom Südost-Druck. Tiskarna se bo bavila s tiskarskimi posli in z založništvom, kakor tudi s prodajo knjig, pisarniških potrebščin in podobno. Delniška glavnica je 100.000 mark. Poslovodja je Fritz Braun, vodja založbe v Gradcu.

Rekord rojstev in dvojčkov v Mariboru. V

drugi polovici meseca marca se je v Mariboru rodilo 108 otrok, medtem ko je v prvi polovici marca bilo prijavljenih 93 rojstev. Med rojstvi v zadnji polovici meseca je bilo osem parov dvojčkov.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 32 letna uradnica Marija Mlakar, 51 letna Terezija Pukšič, 74 letna zasebnica Marija Drobir, 42 letna klobučarka Emilija Rodošek iz Kindberga v mureški dolini, 71 letni upokojeni major Alojzij Frohm, 4 letni železničarjev sinček Roman Supe iz Teznega, preužitkarica 89 letna Emilija Oplot. V Studencih pri Mariboru je umrla 17 letna zasebnica Marija Kokolj, v Klosterneuburgu 17 letna dijakinja Zofija Trobentar, ki so jo prepeljali v Maribor. V Celju je umrl 69 letni upokojenec Jurij Dvorščak, v Ptujju pa žena železniškega uslužbenca Ana Chlades. — V Selnici ob Dravi sta umrli Amalija Kešič in Elizabeta Rečnik, v Slovenji vasi je umrl Martin Frangeš, v Rogasški Slatini Marija Berk in Marija Zmerek. V Brezicah Frančiška Lopačič, Ivan Kunst, Ivan Harin, Franc Roth, Jožefa Gregl, Peter, Rupar, V Stopčah 60 letna Alojzija Seško. Pri obrambnih bojih pri Doncu je padel 20 letni topničar Jožef Lešnik iz St. Jakoba v Sov. gorah, v obrambnih bojih pred Leningradom pa dobrovoljec 25 letni Karel Golick iz Maribora. Na bojišču je padel podčastnik Toni Podlacha, doma iz Ptujja.

Iz Hrvaške

V spomin pokojnega poveljnika hrvaške »vražje divizije«. Poročali smo že, da je v bojih z odmetniki padel na bosanskem bojišču poveljnik hrvaške »vražje divizije« Jurij vitez Francetič. Ob njegovi smrti so izrazili Poglavinu NDH sožalje diplomatski in vojaški zastopniki Italije, Nemčije, Slovaške, Bolgarije, Romunije in ostalih zaveznih držav. V spomin ustaškega polkovnika Francetiča je Poglavin nakazal tudi en milijon kun kot svojo podporo raznim krajev in jugovzhodnem delu NDH, kateri so v zadnjem času posebno trpeli zaradi odmetniških skupin.

Nova kapelica v Zagrebu. Med skupino velikih stanovanjskih nadškofijskih palač v Vlaški ulici v Zagrebu stoji tudi stara enonadstropna hiša, ki je bila postavljena že leta 1790. Po naročilu sedanjega zagrebskega nadškofa so sedaj v tej hiši uredili prostore za lepo kapelo Matere božje. V kapeli bo od sedaj vsako nedeljo in praznik tudi služba božja.

Osrednja kuhinja za sirote in siromašne družine v Banja Luki. Po zadnjih uspešnih akcijah združenih vojaških oblasti proti odmetniškemu oddelku v Bosni, hrvaške oblasti v zasedenih krajih obnavljajo redno življenje. Povsod pričenjajo poslovati civilni in vojaški uradi, ki se trudijo, da preskrbe prebivalstvu v opustošenih krajih potrebno prehrano. Po podatkih, ki jih navaja zagrebsko časopisje, živi samo na področju velike župe Sana in Luka nad 30.000 ljudi, ki so morali pobegniti pred odmetniki. Med njimi je največ žena in otrok. V banjaškem predmestju je sploh novo veliko naselje samih vojni vdov in sirot, ki šteje okoli 1500 žena in otrok. V tem naselju so oblasti pred kratkim odprle osrednjo kuhinjo, ki vsak dan deli med potrebne toplo hrano. Poleg hrane dobivajo sirote tudi denarno podporo. V očistene kraje pošiljajo hrvaške oblasti predvsem hrano. Za potrebne družine na področju velike župe Sana in Luka je hrvaška državna uprava dosedaj izdala že nad 20 milijonov kun.

Iz Srbije

Duhovna mobilizacija proti boljševizmu. V Srbiji so nalepljeni po vseh javnih prostorih posebni lepaki, ki objavljajo duhovno mobilizacijo proti komunizmu. Lepak poziva vse srbsko ljudstvo v borbo proti komunizmu in vsem njegovim zablodam.

Povečana saditev tobaka v Prokuplju. Od bor za načrtno gospodarstvo je razdelil to pomlad sadilcem tobaka v prokupljski občini dva milijona tobaknih sadik, tako da bo samo ta občina v Srbiji letos dala več tobaka, kakor kdaj koli prej.

Zaščita delavske mladine. V prostorih industrijske zbornice v Beogradu je bila konferenca predstavnikov gospodarskih in socialnih korporacij, kjer so razpravljali o vprašanju zaštite delavske mladine, kakor tudi o gradnji otroških zavetišč in o letovanju delavskih otrok. Potem so govorili tudi o poročilu in o delu Nedičevega fonda, iz katerega je bilo do zdaj izdano že okoli 11 milijonov dinarjev za zaščito in preskrbo delavskih otrok in družin, katerih hranilnici so na obveznem delu, na delu v Nemčiji ali v vojni ujetništvu. V kratkem bo sklican odbor, ki bo o teh vprašanjih še posebej govoril, v kolikor se tičejo Beograda samega.

Zapisrege sester Rdečega križa. Beograjski nemški dnevniki poročajo, da je bila te dni v Velikem Bečkereku prva slovesna zapisrege banatskih sester Rdečega križa, ki so obiskovale tozadevne tečaje v Melencih. Zbrane sestre, članice nemške narodnostne skupine v Banatu, je po zapisrege nagovoril vodja te skupine.

Drobna ljubljanska kronika

Namesto vena na grob pokojnega g. dr. Frana Tomšiča so darovali Slovenskemu gimnazijskemu društvu: Rodbina Omanca iz Višnje gore 300 lir, Poljač Marija iz Ljubljane 200 lir, dr. Konrad Janežič iz Ljubljane 100 lir. — Vsem darovalcem iskrena hvale!

Sadlarska in vrtnarska podružnica Ljubljana I priredila v sredo, 7. t. m., ob 18.30 v dvoran. Kmetijske družbe na Novem trgu 3 specialno predavanje z naslovom »Krompir in fižol, njih saditev in gojitve«. Predaval bo g. inž. Ivan Zaplotnik. Člani in gostje vabljeni.

Prva aprilsk nedelja je bila lepa in sončna, Ljubitelji prirode so ob sončnem jutru pešali po tivoljskih drevoredih in krenili v tivoljske gozdove, posebno na Sienski vrh, odkoder je bil krasen razgled na vso ljubljansko okolico. Pa tudi čez dan je bilo mnogo sprehajalcev, ki so se krepili v gozdnem ozračju. Velika je bila udeležba vernega ljudstva pri raznih cerkvenih prireditvah in avoanostnih. Popoldne, zlasti zvečer pa so ljudje pihili k raznim gledališkim in drugim predstavam. Tudi za šport se je Ljubljana zelo zanimala. Obe igrišči, kjer so bile nogometne tekme, sta bili dobro obiskani od občinstva, ki posveča razvoju našega športa posebno pozornost.

»Praznik evetočih češčenj« je naslov izvirni japonski dram, ki jo bodo igrali Rokodelskega odra v nedeljo, 11. aprila, ob pol 7 zvečer. Prekrasna vsebina o Lubezu in življenju bo pritegnila vsakogar. Predprodaja vstopnic v društveni pisarni na dan predstave od 16—12 in dve uri pred predstavo, Petrkova 12-ll, domo.

Izdelovanje umetnega ledu v Ljubljani. Iz socialnih razlogov je svoj čas bilo dovoljeno razpečanje naravnega leda, uvoženega v pivovarno Union. Ta led so največ uporabljali gostilničarji. Ker se je kljub vsem možnim ukrepom izkazalo, da se ta led lahko opešči, je bilo v bodoče dovoljeno uporabljati naravni led le industrijske namene, preprečeno pa ga je uporabljati za hlajenje živil in pijač v obratoval-

nica z živili. Ker bo zaradi tega ledu primanjkovalo, so v teku že vsa potrebna dela, da pričeta tako mestna klavnica, kakor tudi pivovarna Union z izdelovanjem umetnega ledu na debelo. Pripravlja se tudi vse potrebno za higiensko razvažanje ledu po mestu.

V Ljubljani so umrli od 25. marca do 1. aprila: Volko Ana, 82 let, Japljeva ul. 2; Skalar Ivana roj. Armič, 75 let; Bručan Terezija roj. Zaleto, 58 let, žena delavca, Galjejeva 10; Pregelj Ivana roj. Segza, 81 let, vdova zidarstva polirja, Japljeva 2; Klanšek Ivan, 70 let, delavec, Velika čolnarska 10; Primož Franc, 83 let, zasebnik, Japljeva 2; Kranjc Kristof, 74 let, delavec, Vidovdanska 9; Jordan Jožefa, 74 let, kuharica, Vidovdanska 9; Hribar Jernej, 83 let, kočijaž, Japljeva 2; Dražumerič Marija, 15 let, hči posestnika, Vidovdanska 9; Debevec Peter, 25 let, zasebni nadzornik, Ciglarjeva 11; Serjak Nežika roj. Lindtner, 70 let, vdova posestnika, Sv. Florijana 11; Cavdek Justina roj. Nemeš, 69 let, vdova, Grobnariška, 69 let, vdova, Grobnariška; Pavlina roj. Wacchi, 94 let, vdova trgovca, Vidovdanska 9; Pozarar Ana roj. Petrovič, 56 let, delavka tobačne tovarne, Vidovdanska cesta 9; Črnogor Marija roj. Vode vdov. Franzl, 80 let, vdova šolskega ravnatelja, Tržaška 30; Labernik Antonija, 79 let, kuharica, Kržiževska 2; Slanovec Marija, 82 let, upokojenka tobačne tovarne, Japljeva 2; Skubic Ivan, 40 let, tesarji delovodja, Dobrovska 37; Bernik Ljudvik, 30 let, soboslikar, Sibijska 17.

V ljubljanski bolnišnici so umrli: Benčič Vekoslav, 30 let, mehanik, Kopalnica 3; Šček Ivana, 57 let, vratarica karmeliškega samostana, Zaloška 64; Selan Anton, 59 let, železniški uradnik v p. Trdinova 8; Gorjup Franc, 33 let, železniški zvonik, Meiselnerjeva 15; Pezdri Miroslav, 34 let, trgovski sluga, Tržaška 109; Prijatelj Matilda, 8 let, gojenka zavoda, Vidovdanska cesta, zavodničar, Ljubičeva 43; Prelevec Franc, 6 mesecev, sin mizarškega pomočnika, Ključavničarska ul. 2; Candolini Helena

roj. Tiana, 57 let, žena polkovnika v p. Pred škofijo 1; Žitko Frano, 88 let, delavec, Černetova 31.

Ponesrečenec v Ljubljani. 67 letna trafikantinja Ana Grajerjeva je padla. Močno se je poškodovala na desni rami. — Na Rudniku stanujoči 50 letni delovodja Alfonz Vrbne je dobil poškodbo na glavi. — Tudi na Rudniku stanujoči 51 letni delavec Valje Glavan je padel in se poškodoval po obrazu in rokah. — 44 letni železniški kurjač Rudolf Coll se je s krompom opekel po rokah. — Stanke Steiner, 14 letni dijak, je padel in si zlomil desno nogo.

Rdeči križ sporoča

V Polzvedovalnem uradu Italijanskega Rdečega križa — avtonomna sekcija v Ljubljani, Via Ariella Rea (Gospodarskega ceste) 2-11, naj se med uradnimi urami od 8.30—12.30, naj: Dix Ivan, Jevševar Zdenko, Mastnak Ana, odvetnik Toš Franjo, strojni ključavničar Zupan Anton; dalje osebe, ki so poslate pakete naslednjim: Velde Alojz, Sever Franc, Podraž Janec, Pajnič Ivan, Sečnik Jože, Bočvar Ivan, Boh Franc, Mastar Jože, Zaje Vinko, Kozina Ivan, Vidič Stanislav, Vidle Anton, Fink Franc, Marinč Martin, Kasi Adolf, Zupančič, Švajcar Franc, Peterle Alojz, Peršin Gabriel, Černič Franc, Zalar Matko, Arko Anton, Spreitzer Ana, Staruš Ivan, Staniša Jože, Mamilović Avgust.

Paketi za vojne ujetnike, civilne internirance, konfirmande in jetnike v zaporih se sprejemajo od 3. aprila 1943-XXI dalje vsak delavnik po naslednjem redu (za prejemnike z začetnimi imeni):

Ponedeljek: A. B. C. C.;
torek: D. E. F. G. H.;
sreda: I. J. K. L.;
četrtak: M. N. O. P.;
petek: R. S. S. T.;
sobota: U. V. Z. Z.

Čas sprejema od 8.30—11.30 in od 15.30 (pol 4) do 17.30 (pol 6), ob sobotah samo od 8.30—11.30.

V vsako hišo »Slovenca«

Gledališče

Uprava Državnega gledališča opozarja p. n. občinstvo, da bo poslovala dnevna operna blagajna, ki ima predprodajo vstopnic za operne in dramske predstave, od toka 6. aprila, dalje v dopoldanskih urah kot doslej, to je od 10.30—12.30, popoldne pa od 17 do 19.

Opera:

Torek, 6. aprila, Zaprto.
Sreda, 7. aprila ob 18: »Janko in Metka«. Red Sreda.

Četrtek, 8. aprila ob 18: »Madame Butterfly«. Premiera. Red Premierski.

Petek, 9. aprila, Zaprto. »Zemlja smehljajca«. Sobota, 10. aprila, ob 18: »Zemlja smehljajca«. Opereta. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

P. n. obiskovalce. Opere opozarjamo, da se bodo pričele poenostajeno s sredo, 7. aprila, vse operne predstave ob delavnikih eno uro kasneje kot doslej. »Janko in Metka, se prične po novem redu v sredo ob 18.

Deloma nova zasedba partij v Puceljovi deli operi »Madame Butterfly«. V četrtek bo uprizorjena letos prvič ta melodiozna opera, ki je dosegla lani nenavaden uspeh. Zanimljivost letošnje sezone bo delna prezasedba nekaterih partij. Nova bosta Sladoje in Lipušček, ki sta nastupirala partijo Pinkertona, in nov bo tudi konzi Sharpless v kroajli Popova. Vsi trije peveci navedenih partij se niso pili na našem odru.

Butterfly bo Heybalova, Suzuki — Golobova, Kate — Spanova, Yamadori — Dolničar, bonco — Lupša, komisar — Gregorin.

Drama:

Torek, 6. aprila ob 18.30: »Prava ljubezen«. Red Torek.

Sreda, 7. aprila ob 18.30: »V Ljubljano jo damo«. Red A.

Četrtek, 8. aprila ob 18.30: »Veliki mož«. Red Četrtek.

Petek, 9. aprila, Zaprto.

P. n.

Enajstotica Tobačne tovarne bo igrala v I. razredu

Mladika premagana z 2:4 — Prvenstveni spored v I. in II. razredu

Od modrih Mladikarjev proti rumeni enajstotici Tob. tovarne je pihal močan veter. Časnikarska loža na tribuni je bila v senci in pihalo je tako vneto, da sem si moral zavijati ovrtnik. V tem hipu sem zavidal odbornike in prijatelje obeh klubov, ki so stali prav na mejni črti igrišča in trepetali za usodo svojih moštvev. Šlo je za biti ali ne biti in pot jim je bil obraz kljub svežilni sapi. Kako tudi ne? Kdor bo danes zmagal, bo igral z Ljubljano, Hermesom in Marsom v I. razredu, kdor pa bo podlegel, bo padel v tovarišijo drugorazrednih.

Igra je bila zlasti v začetku zelo živahna in prežeta z borbenim duhom. Vrste Mladikarjev so bile dobro povezane in uspevale so jim nekatere nenavadno lepe poteze. Odlikovali so se zlasti Karič, Bine in Šebenik, ki so znali lepo podajati in skušali z dobro tehniko izposlovati svojemu moštvo vstopnico za prvi razred. Goli so padali zdaj na eni, zdaj na drugi strani. Pri stanju 2:2 se je obrnila sreča na stran Dopolavora Tob. tovarne. Ta je igral zelo poštreno in se vneto boril za vsako žogo. Borbenost Tobakarjev je zmagala nad tehniko Mladikarjev. V I. polčasu so postavili rezultat, ki je odločil usodo obeh moštvev. Dopolavoristi so premagali Mladiko 4:2 in odločili kvalifikacijsko tekmo za vstop v I. razred v svojo korist.

Sodniku g. Kosu sta se predstavili moštvi v naslednjih zasedbah:

Mladika: Kordeš, Keržič Zv., Keržič O., Kordeš M., Gvardjančič, Karinč, Bine, Keržič M., Mohar, Bajc, Šebenik.

Tob. tovarna: Oblak, Kisel, Nagode Sl., Januš, Plečko, Vidmar, Marn, Rot, Nagode, Pavšič, Lovšin.

Preden se je Mladika znašla, je že obležala žoga v mreži. Nagode je postavil rezultat 1:0 za Tob. tov. Sledile so minule ostrega napadanja z obeh strani, dokler se ni posrečilo Mladiki, da je izenačila po Moharju, ki je dobil lep predložek z desnega krila. Plečko, ki je bil med Tobakarji med najuspešnejšimi, je kmalu potem dosegel 2:1 v prid rumenim. V 19. min. izkoristi Mladika kot, ki ga strelja Bine, Šebenik pa pošlje z glavo žogo v mrežo in rezultat je izenačen 2:2. Tempo ne popušta in igra valovi s polja v polje. Sodnik prisodi 11 metrovko v prid Mladiki, toda Bine jo pošlje previsoko in žoga izgine med skladiščem drv. Sporazum med Rotom in Nagodetom privede v 35. min. do 3:2 za Tob. tov. Marn poviša razliko po lepem, toda ubranljivem streli na 4:2 in pri polčasu imajo Tobakarji dva gola naskoka. Bitka pa še ni niti dobljena, niti izgubljena. Mladika napenja vse sile in se ji res posreči vrsta nevarnih prodorov. Pritisk Mladike je trajal približno pol ure, ves čas igrajo na polju rumenih. Poslednje nade Mladike se razblinijo v 31. min. z 11 m, ki jo pošlje Šebenik previsoko. Proti koncu je pobuda spet na strani Tob. tovarne, izid pa ostane nespremenjen.

Igra je bila mestoma zelo ostra in je valovala

na meji dovoljenega in nedovoljenega. Moštvi sta bili enakovredni, če izvzamemo vratarja, ki pomeni najšibkejšo točko Mladike. Na zmago Dopolavora Tob. tovarne imata zasluge Nagode in Marn v napadu, pa Plečko in Oblak (preje Hermes), ki je znatno okrepil vrste rumenih. Mladika je bila ves čas enakovreden partner, igro pa je izgubila zaradi nesigurnega vratarja, delno pa tudi zaradi borbenosti nasprotnika, kateri ni bila kos.

Predtekma: Viš : Korotan 2:0. Viš je igral prav lepo, gole pa sta dala v prvem polčasu Bevc in Korošec. Gledalec okrog 400.

Sedaj, ki je rešeno vprašanje četrtega moštva v I. razredu, objavljamo še podrobnejši spored prvenstvenega tekmovanja, s katerim bodo začeli v nedeljo. Naslednji spored velja za I. in II. razred: 11. aprila: Hermes : Tob. tovarna, Mladika : Zabjajk; 18. aprila: Mars : Ljubljana, Korotan : Viš; 2. maja: Hermes : Ljubljana, Viš : Mladika; 9. maja: Tob. tov. : Mars, Korotan : Zabjajk; 16. maja: Hermes : Mars, Mladika : Korotan; 23. maja: Ljubljana : Tob. tovarna, Viš : Zabjajk; povratne tekme bodo igrali do 11. julija.

Hermes : Mars 2:1 (0:0)

Poleg Hermesovega turnirja namiznega tenisa, o katerem bomo poročali jutri, ker ga še niso zaključili, in poleg kvalifikacijske tekme na igrišču Ljubljane, so imeli večerj tudi v Šiški zanimiv športni dogodek. Tam je gostovala enajstotica Marsa in opravila zadnjo preizkušnjo pred začetkom prvenstva. Nedavno je Hermes premagal Marsovece s 6:2 in tokrat bi bila naloga Marsa, da bi se jim oddolžil. Da imajo Ljubljanci povratne tekme posebno radi, so pokazali tudi večerj, ko so prišli v lepem številu v Šiško. Pri blagajni je padlo, kakor smo slišali, 2600 lir.

Začeli so s precej mlačno igro, ki ni bila gledalcem po volji. Tu pa tam se je odprlo zdaj Hermežanom, zdaj Marsovcem, mreža pa je ostala v prvem polčasu nedotaknjena. V drugem delu so se vrstili že lepi napadi, ki so jih znali Hermežani izbrabiti. Marsovi pa ne. Gole sta zabila za Hermes v 30. min. Brodnik, v 32. pa Aljančič. Mars je imel veliko priložnosti, da bi v istem času odločil igro v svojo korist, tako pa se je pred vratmi obojeval in se moral zadovoljiti s častnim golom, ki ga je dal Piskar Ivo tik pred zaključkom. Sodil je g. Makovec.

V predtekmi sta se pomerili rezervi in končali igro (sodnik g. Kastelic) neodločeno z 2:2.

Od nedeljskih tekem v Ljubljani dodajemo še dva izida: Mladina Viča je premagala mladino Ljubljane s 5:2, Zabjajk juniorji : Dopolavoro juniorji (dopoladne na Hermesu) 1:0.

V Kršanovičem kopališču v Beogradu so priredili velike plavalne tekme za nemške vojake in za civilne uslužbence. Spored je obsegal deset pravalnih teč in vaterpolo. Najboljši čas v plavanju na 100 m prosto je dosegel podoficir Schwanke s časom 1 min. 16,3 sek.

Livorno v kleščah

Po neuspehu v Rimu je Livorno na 2. mestu. Torino vodi z 38 točkami.

27. nedelja italijanskega državnega prvenstva je prinesla važno spremembo. Livorno je zdrknil s prvega mesta na drugo in se nahaja v kleščah obeh torinskih moštvev. Vse kaže, da bo Torino s svojo odlično napadalno vrsto zadržal do konca, medtem ko je že nekaj nedelj očividno, da v vrstah Livorna ni več onega poleta, ki ga je kazal vse do srečanja s Triestino. To smo pričakovali, da bo Torino na lastnih tleh premagal Atalanto, odprto pa je bilo vprašanje, kako bo z Livornom v Rimu. Samo oni, ki ne privoščijo Livornu zmage so napovedovali, da ga bo Roma ukanila. In tako se je tudi zgodilo. Roma, ki je letos razmeroma šibka, je premagala Livorno z 1:0. Livorno je zdrknil s prvega mesta ravno sedaj, ko se prvenstvo približuje koncu.

Tisočeri prijatelji nogometnega športa v Torinu imajo po večeršnjih izidih dovolj razloga, da gledajo z optimizmom na srečanja, ki jih še čakajo. Dva kluba imajo v Torinu; enajstotica istega imena se je utaborila na vrhu preglednice in prevzela vodstvo. Juventus pa se je vrnil z zmago s težke tekme v Genovi. Trenutno imajo torej Torinci prvo in tretje mesto!

Drugače pa je z moštvi, ki jim gre za biti ali ne biti. To čuti zlasti Liguria, ki je gostovala v Triestu in se vrnila domov praznih rok ter s porazom 1:3. Tako je sedaj Liguria na zadnjem mestu. Drugo moštvo od zadaj — Venezia je napelo vse sile in premagalo Lazio z 2:1. In po točkah sta tu še Triestina in Vicenza, katerima se lahko zgodi, da so bodoče tri nedelje poslednje, ko bosta še igrali v A razredu. Na kratko povedano bi izrazili večeršnje dogodke in spremembe v drž. prvenstvu takole:

Trieste: Triestina — Liguria 3:1.
Torin: Torino — Atalanta 4:2.
Benetke: Venezia — Lazio 2:1.
Milan: Milano — Bologna 3:2.
Vicenza: Vicenza — Bari 1:0.
Rim: Roma — Livorno 1:0.
Firenca: Fiorentina — Ambrosiana 2:0.
Genova: Juventus — Genova 2:1.

Vrstni red in točke v A razredu: Torino 38, Livorno 37, Juventus 35, Ambrosiana 32, Genova 30, Milano 29, Bologna 28, Fiorentina 27, Lazio in Roma po 26, Atalanta 25, Bari in Vicenza po 21, Triestina 20, Venezia 19, Liguria 18.

V B razredu so dosegli naslednje izide: Napoli: Napoli — Pescara 4:0, Pisa: Pisa — Savona 2:1, Busto Arsizio: Pro Patria — Cremonese 0:0, Novara: Udinese — Novara 2:0, Alessandria: Alessandria — Siena 1:0, Modena: Modena — Palermo Juve 3:0, Brescia: Brescia — Fanfulla 2:0, Ancona: Anconetana — Mater 3:3, Laspezia: Spezia — Padova 2:0.

Vrstni red in točke: Modena 37, Napoli, Pisa in Spezia po 35, Brescia in Pro Patria po 34, Cremonese 29, Fanfulla 28, Anconitana in Padova po 26, Novara in Udinese po 23, Pescara 22, Mater in Alessandria po 20, Palermo Juve, Siena in Savona po 17. (Napoli, Anconitana, Mater in Siena imajo še po eno tekmo v dobrem, Palermo Juve pa štiri.)

Švica : Hrvaška 1:0

Gradjanski, okrepljen s Kacjanom v vlogi srednjega čepadca, je otvoril večerj letošnje mednarodno sezono evropske nogometne. Mednarodno tekmo med Hrvatji in Švicarji je odločil Amado že v 9. min., ko je zabil prvi, edini in odločilni gol za Švicarje. V ostalem pravijo prvi viri o tej tekmi, da je bila precej mlačna in tudi Švicarji niso bili zadovoljni s svojim moštvo, čeprav je zmagalo z 0:1. Z ozirom na sloves, ki ga uživa švicarski nogomet, ne pomeni izguba za Hrvate posebnega poraza. Lahko pa bi tudi zmagali ali dosegli vsaj neodločen izid, če ne bi odpovedala Antolkovič in Kacijan, ki nista imela dobrega dne.

Prva podmorniška žrtev leta 1774

Prva smrtna žrtev podmorniške plovbe je bil Anglež Day. Pred svojo poslednjo vožnjo se je bil že prej s svojo podmorsko ladjo potopil deset metrov globoko, je ondi ostal 24 ur in je se nato brez tuje pomoči dvignil z ladjo nad gladino. V novembru 1773 je z nekom stavil, da se bo s svojo ladjo potopil 400 metrov globoko in bo ondi ostal tudi 24 ur. Dne 20. junija 1774 je nato Day pri Plymouthu zares to poskusil. Vzel je tri drogove — rdečega, belega in črnega, da bi se z njimi lahko sporazumeval z ljudmi na morju. Če

ga povabil, naj pije z menoj čaj in naj bo ko doma. Imel sem mizvrsten radijski aparat kratkih valov in sem prosil Fuanga, ali ga smem pripraviti, kar mi je on milostno dovolil. Tako sva imela godbo, ko sva pila čaj, in tudi potem, ko sva začela šahirati. Pred enim oknom je stalo nekaj banditov, med njimi je bil tudi rabelj, ki je ves čas brusil svoj meč, nemara zato, da bi mi bil čim bolj olajšal slovo od tega sveta. Stari Fuang je bil dobre volje in mi je pripovedoval o svojih junaštvih, in šele krog devetih sva začela igrati.

Treptov je nalahno vzdrltel. »Pomislite: jaz in tisti človek, ki je od njegovega znanja zaviselo moje življenje, sama v sobi! Sediva pri šahovnici in je sleherni ves prežet z željo, da pobije tekmeč!

Oba sva koj sprevidela, da je znal več ko jaz. Vendar sva si oba prizadevala, da bi igro zavlačila. Jaz zato, da bi si pridobil kaj časa, on pa, da bi povečal moj strah pred smrtjo. Še ni bilo enajst, pa me je že skoraj imel. Za hip sem bil postal lahkomišeln in je že kazalo, da bo igro sklenil. A jaz sem se kar s silo zbral in sem tako dobro šahiral, kot še nikoli v svojem življenju. Dozdevalo se je, da je začela generala stvar spet zanimati, moja odpornost ga je dražila in je igro spet zavlekel... Iz zvočnika se je ves čas oglašala godba. Nenadoma je bilo slišati bobne, nato neki glas in spet godbo.

Zaradi mene ni treba, da ta vražja ropotulja tuli!« je dejal general.

Meni pa je to potrebno,« sem dejal jaz, »ker mi dobro dene za živce. Vpravljen pa je godba prenehala in nek surov glas je nekaj zakrčal.

Kaj je pa rekel?« je vprašal general, kajti tisti človek je bil nekaj kričnil v francoščini.

Napovedal je le naslov glasbe, ki sledi zdaj. Sem skromno odgovoril in se skušal nasmešiti. Nato sva šahirala dalje. Vpravljen menoj je bila ura in lahko sem opazoval, kako gre kazalec dalje. Počasi, neskončno počasi se je premikal, in začel sem se tresti. Šahovnica se je bila polagoma izpraznila in čim manj figur sem imel, tem prejšje ugnil stari vrag pred menoj igro končati. Ob treh zjutraj sem bil tako razburjen, da mi je vse plesalo pred očmi. Kakor v megli sem videl pred seboj porogljiv, režeč se Fuangov obraz, in na šahovnici, ki je kar migotela pred menoj. Mehanizem sem pograbil figuro in sem čutil, kakor bi imel kos ledu na tilniku.

Spisa: Karol Jaronir Erben

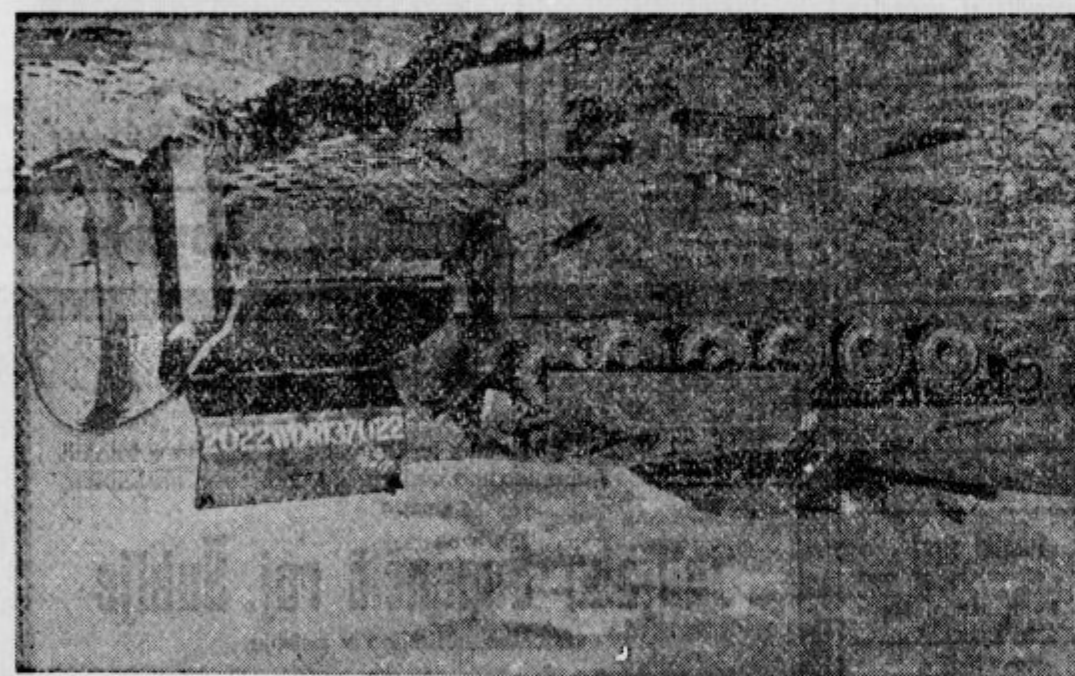

NEKEGA POLETJA JE PRIJAHAL TO MIMO SAM KRALJ. BILO JE SOPARNO IN JE BIL ZEJEN. ZATO STOPI K RIBICU, DA BI MU DALI STUDENE VODE.

KO MU PLAVACEK PRINESE VODE, SE KRALJ ZAGLEDA VANJ. »LEPEGA MLADENICA IMAS, RIBIČ, REČE. »ALI JE TVOJ SIN?« »JE PA TUDI NI!« ODGOVORI RIBIČ. »PRED DVAJSETIMI LETI MI GA JE PRIPLAVILA VODA.«

bi pokazal bel drog, bi pomenilo, da mu gre dobro; če rdečega, bi pomenilo, da se more prestajati, a s črnim drogom bi naznanil, da je v nevarnosti. Toda — prikazal se ni sploh noben drog in Dayevi prijatelji so vsi vznemirjeni poklicali na pomoč kapitana bližnje fregate. Vse so poskusili, da bi ladjo dvignili, toda vse zaman. Day je bil izgubljen, ker se je potopil prav na takem kraju, kjer so bile pečine in čerj najmanj 60 čevljev visoke in je bila njegova ladja brzkone zašla med čerj.

Razbit ameriški težki tank na bojišču v Tunisu.

Igra za glavo

Dasi je preteklo že deset let odlej, odkar se je dogodila zgodba dr. Treptova, si jo vendar še danes po vsej Kitajski pripovedujejo. Jaz sem jo slišal v Sanghaju, Nankingu in slednjič daleč tam zgoraj ob Rumeni reki v Tsu-Tanu. Dr. Treptov, ki je v Hamburgu trgal svoje prve hlače, je že od nekdaj živel na Kitajskem.

Ko je izbruhnil upor, ki ga je bil vodil general Fuang, je bil Treptov zdravnik misijonšča v Vančavu. Fuang ni bil nič drugega ko navaden cestni ropar, a se je bil nekega dne oblekel v generalsko uniformo, zbral dvajset tisoč moč okrog sebe in je vdrl v pokrajino Senčvan. V Vančavu so njegovi ljudje ujeli Treptova in ga privlekli k Fuangu. General je vprav igral šah, ko je stal zdravnik pred njim.

»Kaj pa naj to pomeni?« se je uprl doktor Treptov. »Ali ste vojak ali zločinec? Zahtevam, da me takoj izpustite!«

Fuang je zamišljeno prikimal, rekoč:

»Res, da si inozemec, a pred Bogom smo vsi enaki. Koliko bi pa tvoji ljudje palačali zate?«

»Nič,« je zaničljivo odvrnil Treptov. »Še beliča ne...«

»Potem,« je dejal Fuang in dvignil glavo, »potem te bom dal ustreliti.« Spet se je poglobil v igro, a Treptov, ki se ni dal ugnati, je ostal in gledal čisto.

Cez čas je Fuang pogledal kvišku in se ozrl v doktorja. »Kako ti je to všeč?« se je zarežal. Tedajci Fuangov šinila misel v glavo.

»Ti si bandit,« je dejal preprosto, »in igraš ko kak bandit. Še otrok bi se ti smejal, tako igraš!«

V sobi je postalo tiho. Treptov se je veliko upal, vendar je poznal Kitajce. Fuangov obraz se je od besnosti skremžil, pa se je premagal in nasmešnil. »Človek,« je čez čas mirno dejal, »pripravljen sem, da bom s teboj igral za tvojo glavo. Če dobiš, boš prost; če izgubiš, boš obglavljen!«

V redu,« je rekel Treptov. »Sprejemam igro. Vendar nočem igrati tu, ker ne morem, ko ti in tvoji ljudje, čepeti na tleh in premišljati. Igral bom v svoji sobi v misijonšči. Pridi ob osmih k meni, pričakoval te bom s čajem...« in že je šel ven, ko da bi bil kakega dobrega prijatelja povabil na kozarec piva.

Vsi tisti, ki pripovedujejo zgodbo, pravijo, da je Treptov nato generala zares matiral in da ga je general potem izpustil v svobodo. »Vedite,« mi je dejal nek star učen Kitajec, »da je bil Fuang eden naših najboljših in najbolj slavnih šahistov. Zdravnik je moral biti naravnost veleum, da je bil dobil to igro! In mimo tega je moral imeti železne živce! Le kdo neki bi bil tako mirno igral za svojo glavo?«

Seveda sem si na vso moč želel, da bi bil osebno spoznal svojega rojaka, zdravnika Treptova. Nekoč sem naletel nanj v Sanghaju. Bil je visok, mršav gospod, čigar plavi lasje so že siveli. Krog njegovih odločnih ust je bil prijazen smehljaj. Seveda sem mu ko omenil njegovo slavno šahovsko igro. Pa je zamahnil z roko, rekoč:

»Ljubi Bog, ne smete verjeti vsako neumnost! Saj veste, da so Kitajci že deset tisoč let najboljši pripovedovalci pravljic! Res je, šahiral sem s stari Fuangom, šahiral za svoje življenje, in stari bandit je bil kar preveč pripravljen, da mi vzame glavo! In pri vsem tem je bil veličasten šahist! Mislim, da bi bil slehernega naših mojstrov premagal.«

»Pa ste ga le vi vrgli, doktor,« sem navdušeno vzkliznil. »Kako pa potem šele vi znate šahirati!«

»Je,« je dejal zdravnik in zamahnil z roko, »jaz se svoj živ dan nisem dosti zanimal za šah. Da me boste prav razumeli: nikoli nisem bil v stanu, da bi bil premagal kakega dobrega šahista. Vendar se nekoliko razumem na igro in znam kako igro podaljšati in zavlačevati. Mimo tega pa mi je prišel Fuang na pomoč. Koj je spoznal, da zna več ko jaz in se je hotel z menoj poigrati — kakor mačka z miško. In tako sva šahirala sedem dolgih ur — najhujših v mojem življenju! In potem je bilo ustrezno konec.«

Torej ste vendarle premagali Fuanga?«

Treptov se je smehljaj. »Sem ga in ga nisem,« je dejal. »Premagal sem ga, ker ni znal francoščine. To je bila njegova napaka!«

Bil sem nekoliko presenečen. »Kaj pa ima francoščina opraviti s šahom?«

»V tem primeru prav veliko,« je rekel zdravnik zamišljeno. »Pa dajte, da vam povem vse po vrsti!«

Ko sem odšel od Fuanga, so me njegovi banditi odgnali v mojo sobo in so me tu stražili do večera. Krog osmih pa je prišel general, ki sem

S. S. VAN DINE:

37

Umorjeni Kanarček

»Prepričan sem, da je še na tisoče drugih, ki ga obožujejo,« je dejal Vance. »Zal pa nimam zdaj nikake veselice, ki bi jo mogli narediti bolj privlačno s svojo ljubko prisotnostjo... Prišel sem v neki zelo resni zadevi... Znano mi je, da ste bili v prijateljskih stikih z ubogo gospodično Marjeto Odell...«

Ob plesalkinem imenu se je mladenka zdržala. Vsa ljubeznivost je v hipu izgubila iz njenih oči, ki so se zablistale in skrile za trepalnice.

»S kako zadevo prihajate vendar na dan! Ničesar ne vem. Pojdite odtod s svojim odvetnikom!«

Vance pa nikakor ni bil voljan, da bi jo ubogal. Vzel je iz žepa cigaretno dozo in izbral cigareto.

»Vam je morda dim neprijeten? Želite cigareto tudi vi? Dobivam jih naravnost iz Carigrada polom svojega zastopnika. Boljših si ne morete misliti.«

Gospodična je puhnila kakor mlada mačica in divje pogledala Vanceja.

»Pojdite odtod, če ne pokličem stražnika!« Pri teh besedah je prišla telefon, ki je bil na mizi blizu nje.

Vance je počakal toliko časa, da je vzela slušalko v roko.

»Če storite to, vas dam pozvati na policijski urad, kjer boste zaslišani po vseh pravilih,« je dejal brezbižno, si prižgal cigareto in se udobno zleknil v naslanjač.

Deklica je počasi odložila slušalko in se okrenila k nima.

»Kaj hočete od mene?... Morda sem res poznala gospodično Odell, a kaj za to?... Kaj pa imate vi s to zadevo skupnega?«

»Zalibog prav nič!« je odvrnil Vance in se nasmehnil. »Zdi se prav za prav, da nima nihče z njo nikake zveze. Dejstvo je, da hočejo aretirati in obtožiti umora vaše prijateljice nekoga, ki tu nima s to zadevo nič skupnega. Načelnik policije je moj prijatelj in zato mi je znano vse, kar se tam pripravlja. Policija je mrzlično na delu in nemogoče je vedeti, po kateri poti bo šla krenila. Zdelo se mi je umestno, da vam prihranim cel kup neprijetnosti s kratkim prijateljskim razgovorom... Seveda, če vam je tako ljubše, bom izročil vaš naslov policiji in tedaj se bo sama zavzela za to, da vas temeljito izpraša na svoj neprekosljiv, čeprav ne preveč nežen način. Vedite, da zaenkrat policija še ni na vaši strani. Prijateljskih odnosih do gospodične Odell in če boste dovolj modri, tega tudi nikdar ne bo zvedela.«

Deklica je še vedno stala poleg telefona, z roko naslonjeno nanj in je nepremično gledala Vanceja. Vancejev glas je bil brezbižen, a izdal je neko prisrčnost. Končno se je mladenka odločila in je zopet sedla na prejšnje mesto.

»Hočete zdaj cigareto?« je pomirjujoče vprašal Vance.

Sprejela je njegovo ponudbo, medtem ko je še vedno upirala svoj pogled v Vanceja, kakor da bi skušala spoznati, koliko mu lahko zaupa.

»Koga nameravajo aretirati?« je vprašala, ne da bi se pri tem zganila le ena poteza na njenem obrazu.

»Nekega gizdalina z imenom Skeel... Kako neumna misel, kaj ne?«

»Njega?«. Njen glas je izražal prezir in stud. »Ta nepridiprav? Saj bi ne imel dovolj poguma niti, da bi zadavil mačko!«

»Prav zares. Toda ta razlog ni zadosten, da bi opustili, da ga obsodijo na električni stol, kaj ne? Vance se je sklonil naprej in se opogumljal, da se nasmehnil. »Gospodična La Fosse, če ste pripravljene govoriti z menoj pet minut in pozabiti, da sem tujec, vam dam častno besedo, da policija ne bo ničesar zvedela o vas. Nikakih stikov nimam z oblastmi, a neprijetna mi je misel, da bi bil obsojen nedolžen človek. Obiljubljam vam tudi, da bom pozabil, kje sem dobil pojasnila, ki mi jih boste dali. Ne bovam žal, če mi boste popolnoma zaupali.«

Deklica je nekaj časa molčala. Uganil sem, da je skušala presoditi Vanceja. Končno je spoznala, da zdaj, ko je znano njeno prijateljsko razmerje do Kanarčka, ni imela kaj izgubiti s tem, če govori z Vancejem, ki ji je obljubil svojo zaščito.

»Mislim, da imate prav,« je dejala še nekoliko dvomeče, »a ne vem, zakaj mislim tako...« Umolknila je za hip. »Poglejte, dejali so mi, da naj se ne vmešavam v to zadevo. Rečeno mi je bilo, da bi na ta način lahko uničila svojo kariero. To pa mi nikakor ni všeč, ker sem vajena udobnega in razkošnega življenja.«

»Nikar se ne bojte, da bi vas pahnili v ne-

srečo,« jo je pomirjeval Vance. »Kdo vam je svetloval, da se ne vmešavate?«

»Moj zaročenec!« je dejala Alys nekako samozvestno. »Zelo znana osebnost je in zato se mu zdi, da bi se ne spodobilo, da bi se vmešavala v zadevo Kanarčka kot priča ali kaj podobnega.«

»Prav dobro ga razumem,« je prijazno pridrtil Vance. »A kdo je ta srečni človek, če smem vprašati.«

»Zelo prijazni ste,« mu je dejala in se nasmehnila. »A moja zaročnica še ni prišla v javnost...«

»Nikar ne bodite brezsrčni,« je prosil Vance. »Dobro veste, da lahko prav kmalu to izvem. Če pa me prisilite, da poizvem kako stvar drugje, me s tem odvežete obljube, da vas branim pred javnostjo.«

Gospodična La Fosse se je za hip zamislila. »Res je, z lahkoto bi to izvedeli... Tedaj je pač vseeno, če vam sama zarpam svojo skrivnost in tako ohranim vaše pokroviteljstvo.« Široko je odprla svoje oči in zapeljivo pogledala Vanceja.

»Vem, da mi ne boste škodovali.«

»Draga gospodična La Fosse!...« Naglas Vancejevih besed je izražal presenečenje.

»Dobro: moj zaročenec je gospod Mannix, lastnik velike tvrdke za uvažanje krzna... Veste,« je začela razlagati. »Louis, gospod Mannix, je precej občeval z Marjeto in zato noče, da bi se jaz vmešavala v to zadevo. Pravi, da bi mogla policija nadlegovati z zasliševanji in da bi zaradi tega njegovo ime prišlo v časopise. To pa bi lahko škodovalo njegovemu položaju...«

»Razumem,« je zamrmral Vance. »Ali morda veste, kje je bil gospod Mannix v ponedeljek zvečer?«

Al Capone se vrača...

Lizbona, v marcu. — Spočetka je šlo le od ust do ust, slednjič je prišlo tudi v tisk: »Al Caponejeva tolpa je spet na delu.« Sam Capone, mojstrski gangster, živi seveda napol nor v svojem bivališču. Na višku svoje oblasti, v dneh prohibicije okrog leta 1920, so znašali prejemki njegovih zločincev in z njim zvezanih tolp več ko 100 milijonov dolarjev na leto. In sicer so imeli 60 milijonov od prodaje piva in žganja; 25 milijonov od igralskih beznic; 10 milijonov od zloglasnih hiš in kabaretov; 10 milijonov pa od raznih oduševskih kupčij. Ko je bil leta 1931 Al Capone obsojen, predvsem pa po odpravi prohibicije, so gangsterji obubožali, potem ko so prej s svojimi pistolami, strojnimi tanki in podkupninami obvladali ves Čikago. Na vzhodu Amerike je letos februarja izjavil neki neimenovani gangster, da od leta 1933 ni zaslužil »več«, ko po 1000 dolarjev na teden...

A zdaj se dozdeva, da je minilo teh »sedem let suhih krav«. Namesto alkohola ugrabljajo, tihotapijo in prodajajo meso, sladkor in kavo. Najbolj se obnese kupčija z mesom na črni borzi. Razne tozadevne preiskave so dognale, da na debelo koljejo živino v umazanih zakotjih in v temnih, z orožjem branjenih ulicah in zato ima Čikago za seboj prvo majhno epidemijo zastrupljenja z mesom. V nekem majhnem okrožju Ohia so dognali, da tri klanice oskrbujejo z mesom črno borzo. Stirideset mesarjev, ki so prej po malem sami klali, je zdaj poklalo trikrat več živine ko v letu 1941. V Washingtonu so izračunali,

da gre 20—30 odstotkov vsega mesa na črno borzo. Veliki hoteli, ki hočejo svojim gostom po starem postreči, kupujejo meso vsi pri gangsterjih. Samo v New Yorku donša izkupiček mesa na črni borzi vsak teden 2½ milijona dolarjev. Oblasti so brez moči. List »Time« je napisal, da bi bila potrebna vsa ameriška armada, če bi hotele oblasti s policijsko silo nastopiti proti vsem tem majhnim in velikim zločincem.

Casnikar Raymond Clapper, ki veliko potuje okoli, je nedavno zapisal: »Prohibicija je bila nekaj drugega. Črne borze z mesom ne moremo z isto mirno vestjo uporabljati, kakršno smo imeli včasih, ko smo pili vtihotapljeni alkohol. Skoraj vsakdo, ki sem ga poznal, je kupoval alkohol od tihotapcev. Poslanci in senatorji so glasovali za prohibicijo, torej za »sušo«, pa so pili do onemoglosti... A to so bili nekdanji, dobri časi. Človek, ki je v dneh prohibicije pomagal tihotapcem, je škodoval samo sebi. Zenska pa, ki dandanes vzpodbuja trgovca, naj prodaja blago s črne borze, škoduje svoji družini in svoji domovini. Urad za nadzorstvo cen ne bo mogel nikoli nastaviti preveč uradnikov za pobijanje črne borze mesa.«

Seveda pa ima pri tem, kot včasih pri prohibiciji, politika svoje prste vmes. Velike mesne tvrdke, ki jih zvezne oblasti pobijajo, podkupujejo krajevne oblasti in dajejo denar različnim strankam. Ze se pletejo niti, da bo za prihodnje ameriško volilno leto zavarovana podpora močnim gangsterskim organizacijam. Pridna gospodinja je v tej nevidni mreži nove organizacije le predmet brez svoje volje. Gangsterji skušajo priti v času splošne zmede v Ameriki spet na površje.

Dvoumno laskanje

»Gospodična, vi ste prva inteligentna oseba, s katero lahko nocoj spregovorim nekoliko besedi.«

»In koliko več sreče imate še vedno, kakor pa jaz.«

Mali oglasi

Službe

Dobro:

Služkinjo ali postrežnico sprejem. Florjanska ul. št. 26, I. nadstropje. (b)

Prodamo

Rumeno korenje

in krmilno peso dobite v skladiščih »Gospodarske zveze« v Maistrovi ul. 10

Čebulo po 2.60 lir kilogram dobite poljubno količino v bivših mešarskih stojnicah na Vodnikovem trgu. (f)

Izposodite si gramofon

in plošče proti majhnemu odškodnini pri »Eve-rest«, Prešernova ul. 44.

Sadije, zelenjavo, cvetje ima vedno na zalogi BALOH, Kolodvorska 18.

Ženski šivalni stroj

orig. »JAX«, zelo dobro ohranjen in krojaški šivalni stroj v zelo dobrem stanju, prodam. Kamniška ulica št. 13. (f)

Gumaste odpadke

vseh vrst plačamo po izredni ceni. Dobava najpogostje do 16. aprila. »Metalia«, Cesta Arielle Rea št. 16 (pri »Levu«).

Kupimo

Pisalni stroj

dobro ohranjen, po možnosti novejši tip, kupim. Ponuditi: A. Kovarčič, Prešernova 44.

Boe, lisičje

in dekorativne, nove in nošene, polhe, stroje in robove, nove in rabljene aktivke ter vse druge kože divjačine kupuje stalno ZDRAVIL. Ljubljana, Stari trg št. 30.

Denar dobite

če nam prodaste svoje nerabne predmete: kovine, železo, vrece, krpe, gumo in druge predmete. »Metalia«, Cesta Arielle Rea št. 16 (pri »Levu«).

Službe

Iščete:

Mlado dekle

zeli iti k otrokom k posleni družini z vso oskrbo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2297. (a)

Sobe

Sončno sobo

takoj oddam. Florjanska ulica št. 9, I. nadst. (a)

Poizvedbe

Izgubila je revna

dijakinja denarnico z malo vsoto denarja v petek, od kavarnarje Evrope do Obrine sole, v tramvaju ali na cesti. Najditelja prosim, naj vrne proti nagradi v upravi »Slov.« pod št. 2300.

Objave

Dražba lesa!

Začasna državna uprava razlaščenih gozdov v Ljubljani, Cesta Vittoria Emanuela III. št. 1, prodaja na javni plemeniti dražbi dne 20. aprila 1943-XXI

865 m² mehke hlodovine, posekane (v celih deblih) ob cesti Grčarice-Gotenica (odd. 28 revirja Grčarice B). Pogoji, tiskovine in pojasnila so na razpolago pri gornji upravi.

Imminente al Cine UNION V kratkem v kinu

LUXFILM
presenta
predvaja

Assia Noris

Una STORIA D'AMORE
ZRTEV VELIKE LJUBEZNI

diretto da
cozio M. Camerini

Naročajte »Slovenca«!

V visoki starosti 89 let nas je zapustila, previdena s tolažili sv. vere, naša ljuba, skrbna mati, tašča, babica in drababica, gospa

Julijana Supančič roj. Šuklje

vadniška učiteljica v pokou

Trup pokojnice počiva doma, Turnograjska ulica št. 4-II. Pogreb bo v sredo, 7. aprila ob pol 3 pop. iz kapelice sv. Jožefa na Zalah. — Sveta maša zadušnica bo brana v četrtek, dne 8. aprila ob 7 v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, Graz, Wien, 5. aprila 1943.

žalujoče rodbine: Černivec, Suppanšchtsch, Herz

ČAŠA EGIPTOVSKEGA POKRAJCA

U. Mioni

1. POGlavJE.

V puščavi.

Morda je najbolj zanimiv del egiptovske puščave velik okamenel gozd med Nilom in Rdečim morjem.

Nepregledno obsežno ozemlje pokriva ogromna okamenela debela starodavne palme, zadnji ostanki obširnih gozdov, ki so poraščali puščavo. V številnih potokih in malih rekah je v starih časih tekla obilna voda proti Nilu in razlivala rodovitnost in življenje. Čudovito rastlinstvo se je bohotilo po višavju in ravninah, po gozdni mehki zemlji pa so želele vse vrste živali.

Po spremembi narave, ki si jo lahko umisljamo, ne moremo pa z gotovostjo trditi, so studenci usahnili in se reke posušile; noben pritok več ne obogati skope Nilove vode; deževja je bilo premalo in z vodo je izumrlo tudi življenje. Rastline so usahnile; živali so zapustile zemljo, ker ji je manjkalo vlage in zelenja in so odšle drugam. Kjer je bila prej razkošna rast in nudila bujno življenje, je začela vladati smrt, nastala je puščava z vsemi strahotami. Edina sled nekdanjega življenja, ki je tu nekaj vladala, sta bila dva okamenela gozdova.

Ne daleč od manjšega okamenlega gozda se odpira v skalovju votlina, zavarovana od velikanske gmote. Z marmornja kaplja neprijetno slana voda, ki leno namaka tla in napaja ter oživila kako revno in skromno rastlinico, ter se zbira v majhno kotanjo.

Votlina služi za pribežališče in oporišče puščavskim roparjem, šakalom človeštva. Stirje močje divjega obraza so bili zbrani v tej votlini, v senci štrlečih gnot, zapleteni v živahen razgovor. Kolikor manj so bili njihovi obrazi dobro obetajoči, toliko boljše je bilo njihovo orožje. Vsak od njih je bil oborožen s kratkim mečem z lesenim ročajem, ki je bil okrašen s srebrnimi in medenastimi okraski; vsi so imeli tudi loke čez rame in puščice v tulu. V nekem kotu so bile naslonjene na steni velike sulice z ostmi, širokimi za pest, orožje, ki je služilo za napad in obrambo in bilo zelo nevarno.

Stirje močje so bili v zelo živahnem razgovoru.

»Ne dotaknite se mi ga! Njemu dolgujemo rešitev dežele!« vzklikne Baket, najstarejši med štirimi roparji, viskok, močan, razburjen mož, s kratkimi, osivlimi lasmi, divjega obraza, kateremu je manjkalo uhelj na desnem ušesu in konica nosu, kar je izgubil v neki borbi.

»Tujec je!« pristavi zaničljivo Ramuzenti. Ramuzenti je bil nasprotje Baketa; zelo majhen, sama kost, koža in mišice, nemiren, kateremu niso noge in roke nikoli mirovale. Bolj kot s svojim junaštvom, se je razlikoval od drugih s svojo prekanjenostjo, zaradi česar je bil zelo opasen nasprotnik in zelo dragocen

član male tolpe, h kateri je pripadal šele malo časa.

»Ali si mar Egiptčan?« vpraša prezirljivo Baket.

»Jaz sem izvoljenec.«

»On ravno tako.«

»On ostane vedno tujec, ker se je pridružil rodu Iksoš, ki zatira Egiptčane.«

»In kaj se bo rekli o tebi, ki jih primerno skubješ?« vpraša zelo prezirljivo Amen, najmlajši med njimi.

»Pa vendar! On mi ni po godu!« pravi Ramuzenti.

»Jaz ga pa občudujem.« ugovarja Baket.

»On je tisti, ki nam daje zadosti kruha. Kaj bi bilo z nami brez njega? On je začel zbirati v sedmih rodovitnih letih žito in napolnjevati žitnice. Ako bi ne bil tega storil, bi bili že od lakote pomrli.«

»Prokleti jud, ki je večš svojega posla. Pokupil je žito v letih blagostanja po najnižji ceni, zdaj ga pa prodaja po ogromni ceni,« odbije posmehljivo Ramuzenti.

»Koliko te pa stane žito?« vpraša Miebi, zelo debela, zelo mirna, zelo umirjena, pa zelo strašna in nevarna stvarca zaradi hladnokrvnosti, ki jo je znal ohraniti v borbi in velikih nevarnostih.

»Dobili smo potrebno žito, ne da bi ga plačali,« pristavi mali Ramuzenti z nasmehom.

»Gotovo; toda ako bi ga ne bil on prihranil v letih obilja, ki ga sedaj ne more prodajati, nihče bi ga ne dobil in mi ne bi bili imeli prilike, da si ga prilastimo in potolažimo svojo pošteno lakoto,« pripomni mirno Miebi.

»Njegova zamisel je bila izborna! Da smo mi prišli nanjo!« pristavi Amen.

»Zakaj ga nismo poslušali? Vsem je priporočal, naj se oskrbe z žitom v letih obilja, da bi imeli kruha v letih lakote. Toda vsi so se mu posmehovali in nihče mu ni verjel. Da smo ga vsaj mi poslušali! Zdaj bi lahko prodajali žito po najvišji ceni in si nakopičili mnogo denarja.«

»Jaz si denar rajši vzamem,« pravi Ramuzenti.

»Zdaj ga je malo v Egiptu.«

»Ker bo končno prišel ves v roke prokletega Zafnatpanca!« ugovarja Ramuzenti.

»Zelo verjetno. Pa če bi si ga tudi nekaj pridržal, kdo mu more kaj očitati? Ali ni vsako delo vredno plačila?« vpraša Baket.

»Medtem je zdaj zelo težko najti koga, ki bi imel še denarja v izobilju, mi smo pa brez dela.«

»Kaj nam pa koristi denar?«

»Da kupimo kruha.«

»Kruh lahko dobimo, ne da bi ga nam bilo treba plačati.«

»Pozneje si bomo nabrali denarja. Saj manjkanje ne bo trajalo večno. Toda ta satan ni pokazal samo vsega denarja v Egiptu, marveč tudi vse dragocenosti, ki jih imajo Egiptčani: dragulji, okrasje, obleka, vse je steklo v državno blagajno.«

»Ali so tudi tebi kaj vzeli?« odvrne Baket.

»Moje blago,« ugovarja Ramuzenti.

»Tvoje?«